

МОЛОДА УКРАЇНА

журнал українського демократичного молоді

VOL. VII.

БЕРЕЗЕНЬ — 1957

No. 36

ЗМІСТ:

Сава Голованівський:

РІДНА ЗЕМЛЯ

Я. С.:

СПРОТИВ СОВЕТСЬКІЙ СИСТЕМІ ПОСИЛЮЄТЬСЯ

Пер Лягерквіст:

ВАРАВВА

Ю. Март:

ОСТАННІЙ ЛИСТ

О. Тарнавський:

ПРО МОДЕРНІЗМ, ПЕРЕКЛАДИ І... ПОЕЗІЮ

А. Галан:

ПОЕЗІЙ

Ш. Ямамото:

12 РОКІВ У ДЖУНГЛЯХ
ІНДОРО

Р. В.:

РОЗМОВА З ГЛУХИМИ

А. Глинняний:

ТЯЖКЕ СТАНОВИЩЕ МОЛОДІ В СССР

ВІСТИ З УКРАЇНИ

та ін.

"МОЛОДА УКРАЇНА"
Toronto, Ont. - Canada
191 Lippincott St.

Торонто

Нью Йорк

MOLODA UKRAINA
A Ukrainian Monthly Magazine

Published by
the Central Committee of ODUM
191 Lippincott St., Toronto, Ont.,
Canada

PRESIDENT: E. Fedorenko

Редакція Колегія

Передплата на рік — 3 дол.
На два роки — 5 дол.

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mrs. O. Tkach
146 Suspension St.
Sunshine, Victoria,
Australia.

В Бельгії:

Mr. H. Szmykul
Camp 44/5 Bussoit,
(Hainaut) Belgique

У Великобританії:

Mr. Andrij Bondarenko
123 High St.
Notting Hill Gate
London, W. 11, England

В Аргентині:

"Porohy"
Casilla de Correo 3184
Buenos Aires, Argentina

У Франції:

Mr. W. Mirutenko
Court Digeau 155
Ostricourt (Nord), France

Post conto:
Lillie c/c 260791

У Німеччині:

Mr. I. Kornejtshuk
Muenchen, 54
Seehamer St. 13, Apt. 2.
Germany

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Картина І. Їжакевича до вірша Т.
Шевченка "І золотої й дорогої".

**УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ
АРКА**

575 Queen St. W. Toronto, Ont.
Tel. EM. 6-7061

- Повний вибір часописів, журналів, книжок.
- Шкільне і канцелярійне приладдя.
- Вишивки, різьби, панама, нитки до вишивання, узори.
- Грамофонні платівки, патефони, радіоприймачі.
- Тютюн, цигарки та всяко-го роду дрібна галантерея.

ВІДВІДУЙТЕ книгарню АРКА!

**BURLACOFF'S
FURNITURE**

MARCONI TV MODEL 235

- ЕЛЕКТРИЧНІ Й ГАЗОВІ КУХНІ
 - ХОЛОДИЛЬНИКИ
 - ПРАЛЬНІ МАШИНИ
 - РАДІО
 - ТЕЛЕВІЗІЙНІ АПАРАТИ
- та інше

купите на дуже догідних
умовах у крамниці

**BURLACOFF'S
FURNITURE**

619 QUEEN ST. WEST
TORONTO, ONT.

Tel.: EM. 8-6812

Уживайте хліб та різні печива
відомої української пекарні

ROWNTREE'S

546 Rogers Rd., Toronto

Доставляємо хліб до крамниць
і до хат. Наш телефон:

RO. 9-0774

Сава ГОЛОВАНІВСЬКИЙ

РІДНА ЗЕМЛЯ *

Не так я люблю свою землю, як любить коханець коханку,
Не тим, що вона мене ніжить — привітна, жагуча, бувала!
Мов довго небачене сонце в тумані похмурого ранку,
Краса її тиха і чиста у мене в очах повставала..

Я мріяв про неї в дорозі — в далекій і хмурній чужині —
Не так, як юнак про красуню, якої не в силі здобути —
Язик прикусивши до крові, я крила підводив орліні,
Тамуючи біль та утому — виходив дорогою скрути!

З жінками я був не в злагоді. Одні мене гордо минали,
А ті, хто закохані очі таємно звертали на мене,
Любови бували не варті... Як поїзд повз шумні вокзали,
Проходив я рівно і швидко повз їхнє кохання шалене.

Одна лиш мене розуміла, і та вже давненько не пише:
Можливо, сумує за іншим, а може — адресу згубила.
Та я не суджу її строго, а часто замислююсь лише:
Пошо нарікати на когось, якщо тебе зрадила мила!

Ніщо на землі не довічне — ні радість, ні сум, ні кохання,
Усе під зорею згасає — і ніжність, і ласка жіноча.
Земля лиш, яку ти побачив у першу хвилину світання,
Не згасне у спогадах любих, як пісня не змовкне пророча.

Вона не забуде про сина, якщо він її пам'ятає,
Вона йому пісню надішле з легким і схильзованим вітром,
Натхне і додасть йому віри, якщо в ньому віри немає,
А сили бракує слабому — помножить упертість і витрим.

Вона не забуде про мужа, якщо він її оборонить,
Якщо він за честь її здіймє на лютого ворога зброю,
Якщо не сльозу він солону під ноги ослаблі уронить,
А пройде звитяжно і гордо, як гордому личить герою!

Минають роки, як хвилини, і зорі згасають байдужо.
Проходить любов, не лишивши і тіні на серці черствому:
Коханець залишить коханку, дружина забуде про мужа,
Курай понесеться за вітром, безсилий вернутись додому...

І тільки споханана птиця, до неба злітаючи вперше,
Дороги в той край не забуде, де мати лишилася мила,
Де в першій сміливій надії, лиш погляд у безвість простерши,
Стояла вона на краечку, тремтячі підводячи крила.

Злетить вона високо в небо, далеко, далеко полине,
Розтануть моря і країни, як марева сині за нею.
І тільки душа її тиха, лиш серце її соколине
Нестиме в собі невмирущу печаль за тією землею.

*) З книги "Дорога".

Спротив совєтській системі посилюється

При кінці минулого грудня "Правда" опублікувала статтю, в якій нарікалося на спад впливів комуністичної партії серед молоді, зокрема студентської. Французька газета "Фігаро" подає додаткові інформації до тієї самої теми. В числі за 4 січня ц. р. ця газета оприлюднила зміст звіту французької компартії про становище в ССРС. Що цей звіт не був опублікований на сторінках органу комуністичної партії "Юманіте", не дивує нікого. Він був призначений лише для партійних активістів, чи, як то кажуть, для внутрішнього вживку партії. Коли познайомитися із змістом цього звіту, стане ще ясніше, чому керівники французької компартії рішили тримати його в таємниці.

Ось зміст цього документу, що його подає "Фігаро": "Від деякого часу в ССРС існує своєрідний спротив комуністичним керівникам і деяким сторонам режиму. Найцікавіше, що ця опозиція виявляється найсильніше серед у привілейованої класи. Інтелігенція, лікарі, технічні кадри, — як інженери і різного роду спеціалісти, — виступають проти ізоляції і проти тенденції погорджувати технічними здобутками західніх держав.

Але знову, — як за часів Сталіна — офіційна пропаганда наголошує потребу перегнати капіталістичні країни власними засобами. Зріст цієї "автократичної" пропаганди викликає постійне недовір'я серед техніків. Будький натяк на західну техніку може стати підставою для обвинувачення в ухилені. Це саме стосується інтелектуалів, письменників і музиків, які бояться, щоб будь-яка "лібералізація" їхнього мистецтва не була сприйнята як відхилення від офіційної лінії.

Не зважаючи на це, витворилися, зокрема серед студентів, таємні форми спротиву офіційній "правді". Майже в усіх університетах існують організації, які діють поза офіційними організаціями молоді: це свого роду клюби, де переводиться гостру критику марксистських принципів і де намагаються дістати якнайбільше інформацій про Захід.

Зорганізовано підслухування західних радіопередач і все, що почуття, оповідається пошепки другим: видаються циклостилеві обіжники, передаються з рук до рук уривки з творів західної літератури, що заборонені в ССРС, і іхнє поширювання відбувається на велику скалю. Найголовнішими осередками цього руху є Москва, Київ, Одеса, а Ленінград, здається, відограє ролю осідку цієї організації. Там теж вважають, що над більшістю студентів треба зорганізувати спеці-

яльний нагляд. Більшість професорів підтримують студентів. В Києві, в Одесі й взагалі в Україні переважає "націоналістичний" і антиросійський дух. За останній період антиросійські почуття значно зросли в Україні.

Цей дух опозиції, дуже виразний серед інтелектуалів, існує також, але в меншому ступені, і серед робітничої класи. Проте мотиви його дещо інші: на перше місце висуваються проблеми матеріального порядку. Різні гасла і заклики поширяються по копальнях і фабриках. У висліді майже всюди наступило зменшення продукції. Важко довідатися, чи вони постають спонтанно. Прорівники профспілок стають предметом гострої критики і робітники в більшості домагаються усунення їх. Висуваються тим самим питання виборів".

При кінці цієї статті "Фігаро" запитує, чи оце глухе невдоволення і спротив населення не є головною причиною відвороту Хрущова, який сьогодні називає себе прихильником сталінських методів правління після того, як самого Сталіна ще недавно ставив на позорище.

Від себе хіба додамо, що не віримо в можливість повороту до сталінізму. Щоб повернутися до стану з-перед березня 1953 року, треба, щоб на чоло ССРС став диктатор мірки принаймні такого геніяльного злочинця, яким був Сталін. Ані Хрущов, ані Булгакін, ані ніхто інший з колективного керівництва не доросли до такої мірки. А по-друге: поворот до сталінізму означав би в першій мірі прихід нової кривавої чистки серед теперішньої верхівки й активу КПСС. В сталінській системі чистки являються закономірним явищем. Вони ж є засобом відмолоджування провідної комуністичної верстви. На місце звигіднілих, убуржуазнених (в ментальності і побуті) олігархів мають приходити молодші, гнані амбіцією до влади. Вони будуть, принаймні напочатку, послушним інструментом у руках всесильного вождя, якому завдячуватимуть усе: владу, вигоди і життя.

А це значить, що теперішня совєтська олігархія є особисто заінтересованою, щоб ніхто з-поміж них не став другим Сталіним. Бо це означатиме прихід нової чистки, якої першими жертвами будуть вони самі.

Совєтська система зайдла в безвихідне становище. Смерть її останнього творця, Сталіна, мусіла призвести до її кризи. Її остаточний розвал є лише питанням часу.
Я. С.

Пер ЛЯГЕРКВІСТ

ВАРАВВА

(Уривок з роману)

Пер Лягерквіст, нобелівський лавреат у ділянці літератури за 1951 рік, народився 1891 року в родині заливничника. Ще з дитинства виявив нахил до духового самозаглиблення. Все, крім мистецтва, було чуже цьому шведові. Перша світова війна мала великий вплив на творчість Лягерквіста. Вже самі заголовки його творів, що з'являються один по одному, свідчать про круг ідей мистця: це повісті "Людина й запіз" (1914), "Жах" (1916), "Хаос" (1919), "Затиснений кулак" (1934) та ін.

Роман "Варавва", уривок з якого публікуємо нижче, приніс письменникові світову славу.

Редакція.

Голова розп'ятого звисала, і він важко дихав. Так довго не могло з ним тривати. Це не був сильний чоловік. Його тіло було худе й слабе, руки тонкі, ніби він їх ніколи ні до чого не вживав. Це був дивний чоловік. Його борода була рідкою, а груди зовсім без волосся, як у юнака. Варавва не міг його зносити.

З першого погляду, коли він його побачив на подвір'ї намісництва, він відчув, що з ним було щось дивне. Що це було, він не міг сказати; це було щось, що він відчуває. Він встановив, що такої людини ніколи перед тим не бачив. Хоч це може полягало в тому, що він щойно вийшов з своєї тюремної діри і його очі ще не призвичайливсь до світла. Тому спочатку він його побачив як у сліпучому сяйві. Зразу ж по тому це сяйво звичайно зникло, і він став бачити, як і завжди бачив, і все помітив, не тільки його, що самотньо стояв серед подвір'я. Але дедалі він більше перевонувався, що цей чоловік мав щось дивне в собі і що він не був ні до кого подібним. І він ніяк не міг зрозуміти, що той був в'язнем і його засуджено на смерть, як і його самого. Цього він просто ніяк не міг зображені. Не щоб його це обходило, ні, але як вони могли винести такий вирок. Тож було ясно, що він невинний.

Так, а потім цього чоловіка вивели, щоб розп'яти, а з нього зняли ланцюги і сказали, що він вільний. Він в цьому не був винний. Це була їхня справа. Вони б могли вибрати, кого хотіли, все було в їхніх можливостях, і випадково сталося так, як сталося. Обоє вони були засуджені на смерть, але один з них мав бути відпущені на волю. Він сам був здивований, коли вони вибрали. Поки його звільнювали від ланцюгів, він бачив, як той інший зник між слугами в брамі і вже мав на собі хрест.

Він зупинився і виглянув крізь порожнє склепіння брами, як вартовий дав йому стусана і закричав: Ти чого тут стоїш, вилупивши очі, забирайся звідси, ти ж вільний! Тоді він прокинувся і вийшов через це саме склепіння брами, і коли побачив, як інший ніс вулицею свій хрест, він пішов за ним. Чому, він не зінав. І так само не зінав,

чому він стояв годинами і дивився на розп'яття і його довгі смертні муки, хоч сам він не мав до цього ніякого відношення.

Ті вгорі, що стояли навколо хреста, не потребували б тут бути. Ні. Якби вони сами цього не захотіли. Ніщо не могло б їх примусити прийти з ним сюди і себе осквернити. Але це були, очевидно, родичі і його близькі друзі. Дивно, що вони, здавалося, зовсім не турбувались тим, що вони тут себе осквернюють.

Ця жінка там, це була, очевидно, його мати. Хоч вона була зовсім неподібною до нього. Але хто міг бути подібним до нього! Вона виглядала, як сільська жінка, непривітна і черстві, та час від часу проводила зовнішньою стороною руки по устах і носу, з якого текло, бо вона от-от мала заплакати. Але вона не плакала. Вона тужила інакше, ніж решта, і не так дивилась на нього, як вони. Отже вона була напевне його матір'ю. Правдоподібно, вона йому найглибше співчувала, і все ж здавалось, що вона робить йому закид, що ось він висить, що він довів до цього і його розп'яли. Якось він себе так повів, що це зробили, хоч як він був чистий і невинний, і того вона не могла схвалити. Що він був невинний, це вона знала, бо вона була його матір'ю. І щоб він не зробив, вона була б, звичайно, тієї ж думки.

Того, праворуч на хресті, він добре знав. І якби той ще бува побачив його тут, то подумав би, що він стоїть заради нього, щоб побачити, як він сильно мучиться. Але це не було так, він був тут зовсім не задля цього. Але він не мав нічого проти того, щоб побачити його розп'ятим на хресті. Якщо хтось заслужив вмерти, то це був цей негідник. Звичайно не за те, за що його засуджено, а зовсім за щось інше.

Чому ж дивився він на того, а не на того посередині, задля якого він тут був; того, що висів там, замість нього! Того, що примусив його прийти сюди, який мав таку дивну владу над ним! Владу? Якщо хтось виглядав безсилім, то це був він. Жалюгідніше, ніж він, не міг, очевидно, ніхто висіти на хресті, ті два інші виглядали зовсім інакше і, здавалось, не так страждали, як він. Вони мали ще багато більше сили, це було помітно. Він не мав навіть сили тримати високо свою голову, вона йому звисала низько на груди.

Тепер же він її трохи підняв, худі без волосся груди піднялися, він задихався і язиком провів по засохлих губах. Стогнучи, сказав він, що має спрагу. Солдати, що трохи далі лежали на кручі і гралі в кості, досадуючи, що прибиті на хрест все ще не хочуть вмирати, не чули цього. Тоді хтось з близьких пішов до них і сказав їм це. Один з солдатів неожоче підвівся, пішов, вмочив губку в глиняний горщик і подав її йому на па-

лиці, але коли він скоштував гниль, яку той йому підніс, він не захотів її, і з цього глумився цей болван, і коли він відійшов до своїх приятелів, вони всі лежали і скалили з цього приводу зуби. Ці чорти!

Родичі, чи що вони за люди були, дивилися розпачливо на бідного розп'ятого, а він задихався і тяжко дихав, і було зовсім ясно, що він скоро віддасть дух. І було тільки добре, що скоро буде кінець і що він не потребуватиме більше мучитися. Він був також цієї думки, він тут внизу. Хоч би це швидше скінчилось! Як тільки це скінчиться, він якнайшвидше піде геть звідсіля і не буде про все це тут більше думати!...

Раптом упала пітьма навколо пагорбка, ніби сонце втратило своє світло, стало зовсім темно, і в цій темряві розп'ятий на горі голосно гукнув: "Мій Боже, мій Боже, пощо Ти лишив мене!" Це прозвучало жахливо. Що він хотів цим сказати. І чому стало темно? Це ж було серед білого дня! Це було незбагнене. Три хрести на горі можна було тільки зовсім неясно помічати, це виглядало зловісно. Певно мусіло статися щось страшне. Солдати підхопились і вхопили свою зброю, що б не трапилося, вони завжди хапались за зброю. Тепер вони стояли з списами на горі навколо хрестів, і він чув, як вони, сповнені страхом, перешийтувались між собою. Тепер вони боялися! Тепер вони більше не скалили зубів. Звичайно, вони були забобонні.

Він сам боявся. Він був радий, коли стало потроху розвидніться і все знову стало трохи більше, ніж завжди. Світлішало поволі, як ранком. Денне світло розійшлося по пагорбку, по оливних деревах навколо нього, і птахи, що були замовлені, почали знову співати. Було зовсім як ранок.

Родичі на горі стояли тактико. Не чути було більше, щоб вони плакали або голосили. Вони тільки стояли і дивилися вгору на хрест, і дивились навіть і солдати. Все так затихло.

Тепер йому нічого не заважало піти своєю дорогою. Бо тепер все пройшло. І сонце знову сіяло з неба, і все було так, як раніше. Тільки на мить зробилось темно, бо він умер.

Так, тепер він піде. Це він зробить, ясно. Не було нічого, ради чого б він міг тут лишитися. Тепер ні, бо цей інший був же мертвий, тепер він не мав жодного приводу лишатися. Вони зняли його з хреста — бачив він закі пішов. Обидва чоловіки загорнули його в шматок тонкого полотна, бачив він. Його тіло було біле, і вони так обережно з ним поводились, ніби боялися, що можуть йому хоч трохи зробити боляче або вразити його, чи що, вони поводились так дивно, бо ж він був таки розп'ятий, і це все. Це були дивні люди. Мати стояла з сухими очима і дивилася на те, що колись було її сином, і її грубе, стемніле обличчя, здавалось, неспроможне було висловити сум, ніби вона не могла злагодити те, що сталося, і ніколи, ніколи простити. Її він розумів краще.

Коли вони всі разом проходили повз нього на деякій віддалі, чоловіки, несучи в полотно загорнене тіло, а жінки, слідуючи за сумною процесією, одна з жінок прошепотіла щось його ма-

тері і показала на Варавву. Вона нагло зупинилася і глянула на нього таким поглядом, повним безсилия і докору, який він ніколи не міг забути. Вони пішли далі голгофським шляхом і потім звернули ліворуч.

Він ішов за ними на такій великий віддалі, щоб вони не могли його помітити. Трохи далі в одному городі вони поклали мерця в гріб, що був висічений у скелі. І, помолившись біля гробу, вони звалили великий камінь на вхід і відійшли звідтіля геть.

Тоді він підійшов туди також і постояв трохи. Але він не молився, бо він був злочинець і його молитва не була б прийнята, тим більше, що він не іскупив свій злочин. А крім того, він не знав мертвого. Він постояв на всякий випадок тільки хвильку. Потім і він пішов до Єрусалиму...

**

Він лежав, зігнувшись за тамарискою по іншому боці дороги проти гробу. Коли розвидніться, йому буде добре видно. Тоді він зможе звідціля добре бачити. Хоч би нарешті сходило сонце!

Що мертвий не воскресає з мертвих, він звичайно знав, але хотів бачити на власні очі, щоб бути зовсім певним. І тому він устав зовсім рано, задовго перед сходом сонця, і ліг, сковавшись за кущ. Звичайно, він був якось трохи здивований, що він це зробив, що він тут лежав. Чому власне так багато турбувався він про все це тут? Що це його, по суті кажучи, обходило? Він чекав, що багато прийдуть сюди, щоб бути свідками великого чуда. І тому він заховався, щоб не могли його бачити. Але тут, цілком очевидно, був тільки він. Це було дивно.

Але ось він помітив чоловіка, який трохи далі від нього припав на коліна, правдоподібно на самій дорозі. Хто це міг бути і як могло це статися? Він не чув, щоб хтось приходив. Правдоподібно це була жінка. Ледве можна було помітити сіру постать, що лежала в поросі дороги такого ж колору.

Тепер розвиднілося, і тільки хвилиною пізніше з'явився перший промінь сонця і впав на кам'яну стіну, з якої висічено гріб. Все те сталося так швидко, що він не міг цього простежити — саме тепер, коли він хотів це так ґрунтовно зробити. Гріб був порожній. Камінь був відвалений набік, на землю далі від гроба, а ніша в скелі була порожня!

Він був спочатку настільки приголомшений, що тільки лежав і заніміло дивився на отвір гробу, в який вони, як він сам бачив, поклали розп'ятого, і на великий камінь, що вони перед його очима звалили. Але тоді йому стало ясно, як це сталося. В дійсності нічого не трапилося. Камінь, вже як він сюди прийшов, на протязі всього часу лежав відвалений набік. І гріб був вже тоді порожній. Хто його відвавив набік і хто виніс мертвого, було не важко догадатись. Це зробили, звичайно, учні серед ночі. Під покровом темноти вони вкрали свого дорогого, обожнюваного майстра, щоб потім сказати, що він воскрес, саме так, як і прирік. Не було штучно собі це вирахувати. І то-

му тепер тут, ранком при сході сонця, коли чудо дійсно мало статися, їх ніде не було видно. Тепер вони тримались осторонь!

Варавва виліз з своєї скованки і захотів добре оглянути гріб. Коли він по дорозі, проходячи повз сіру на колінах постать, кинув на неї погляд, він здивовано побачив, що це була заячогуба. Він нагло зупинився і подивився на неї. Її бліде виголоджене обличчя було звернене до порожнього гробу, і її захоплений погляд бачив тільки його. Її губи були розтулені і все ж вона ледве дихала, шрам на верхній губі, який робив її потворною, був зовсім білий. Вона його не помітила...

Нарешті вона його помітила, і була очевидно стільки ж здивована зустріччю, що він тут був. І це не було дивно — він сам був здивований, що це зробив. Що він мав до цього всього?

Варавва хотів би зробити вигляд, що він зовсім випадково пішов цією дорогою, ніби він тут цілком випадково проходив і взагалі не знат, що це за місце і що тут взагалі є гріб. Міг він так зробити? Це звучатиме не дуже переконливо, вона йому, можливо, не повірить, але на всякий випадок він сказав: Чому ти лежиш тут?

Заячогуба не подивилася на нього і не ворухнулася, тільки лежала, як і перед тим, погляд на відкритому гробі в скелі. Він майже чув, як вона про себе шепотіла:

— Син Божий воскрес!...

Йому стало дивно на душі, коли він це почув. Проти своєї волі він мав відчуття, він би не міг сказати — чого. Він стояв хвилину і не знат, що казати і що робити. Але тоді пішов до гробу, як і хотів зробити, і переконався, що він порожній, — але це він і раніше знат і це нічого не значило, ні одне, ні друге. Пізніше він підійшов знову до неї, як вона там лежала. Її обличчя так було сповнене благоговінням і захопленим щастям, що йому дійсно було її шкода. Тє, що її робило таюю щасливою, було зовсім неправдою. Він міг би її розказати, як було з цим воскресінням, але чи

не досить зробив він її злого? Він не міг себе змусити сказати її правду. Він її обережно спітав, як, на її думку, було, що розп'ятий воскрес.

Одну мить вона дивилась на нього здивовано. Він не знат цього? Але тоді вона описала йому своїм гутнявим голосом докладно із захопленням, як янгол — простягнувши руки, як леза спісів, з полум'яним плащем — грінув з неба. І вістря списа зайдло між стіною скелі і каменем і відділило одне від одного. Це звучить, як щось звичайне, та воно таке й є, хоч це і чудо. Так було. Чи він цього не бачив?

Варавва спустив погляд і сказав, що ні, а про себе подумав, що він дуже задоволений, що цього й не побачив. Це його переконало, що його очі були тепер в порядку, так само, як очі решти, що він тепер не бачив ніяких з'яв, а тільки саму дійсність. Цей чоловік не мав більше влади над ним, і він не пережив ні воскресіння, ні чогось подібного. Заячогуба ж все ще лежала на колінах з сяючими очима, згадуючи, що вона бачила.

Коли вона знову підвелається, щоб іти геть, вони пішли разом по дорозі до міста. Вони не багато розмовляли між собою, але він у всякому разі довідався, що вона, після того, як вони тоді розійшлися, почала вірити в того, кого вона називала Сином Божим, а він, з свого боку, мертвим. Але коли він запитав, чого він, цей чоловік, власне вчив, вона не хотіла дати на це відповіді. Вона дивилась убік і уникала зустрічі з його поглядом. Коли вони дійшли до місця, де дороги розходилися, і вона хотіла піти по тій, що вела вниз в долину Плачу, тим часом як він думав іти далі тісю, яка кінчалася біля Давидових воріт, він її ще раз спітав, що то було за вчення, яке він проповідував, і в яке вона вірила, — хоч це його власне зовсім не обходило. Вона стояла хвилину і дивилася в землю, а потім кинула на нього неміливий погляд і сказала гутнявим голосом: Любіть одне одного!

І тоді вони розійшлися.

Варавва довго стояв і дивився їй услід.

Тобі одній...

Тобі одній...
хоч фраза ця не раз,
Мільйон разів
писалась і співалась, —
А чи таких
багато в світі фраз?
Тобі одній усе,
що у душі зосталось.

А зосталося ще чимало там
І трав сухих,
і пелюстків рожевих,
І досі світ солодкий ще очам:
Лице в вікні,
краплинни на деревах.

Як за плечима бігає мороз,
І втома чеше волос посивілій,
Як час grimить,
і зміст його погроз,
Здається,

стіни навіть зрозуміли, —

Тобі одній, твоїй руці худій,
Твоєму серцю
теплому звіряюсь.
І скаже серце тепле: Молодій,
Живи, твори! —
І я йому скоряюсь.

М. РИЛЬСЬКИЙ

Ю. Март.

ОСТАННІЙ ЛИСТ

На землю, на чужу бідну землю каміння і озер, де з-під валунів та скель лише невибагливі ялиці спромоглися продергтись до світла, на сірі примітивні дахи хаток, що нерівними рядами втиснулись між озером та загрозливо навислою скелю — синьою колисковою піснею спадає вечір.

Густий лапатий сніг наче повис у повітрі, вплівшись в тишу вечірнього сутінку.

Ще густішими тінями збився вечір у кутках невеликої теплої кімнати, з вікна якої Іллі Юхимовичу було видно, як міріяди кострубатих пушинок, неначе живі істоти в химернім виру танцю, то вривалися в ріжнобарвний ореол вуличного ліхтаря, то знову повисали непорушно в сутінках вечора.

Думки линули далеко, далеко... І дивний настрій, як суміш давніх згадок з самонавіюванням тихого смутку за чимсь рідним, близьким, але безповоротно загубленим для серця, переповнив ущерть тишу кімнати, вилився на вулицю, повис над застиглим озером скиглінням самотньої чайки.

Ілля Юхимович відсунувся від вікна, неначе намагаючись стримати згадки, що виром рвалися у чорний квадрат вікна, летіли через сонні вулиці Пенатів, через крижану фінську затоку, через ліси, болота, степи і яруги, ген-ген аж до синього моря...

Як це було давно, але яке все міле. Може це було лише вчора?... Уста шепотіли, неначе складали відповідь на лист, що так раптовоувірвався в однотонність його еміграційного життя і розбурхав біль старечого серця.

— Мій прекрасний козаче Сергію Михайловичу, Ваша фотографія дуже мене втішила. Дуже і дуже мила: „Як Пан Данило Барабаш і Пані Катерина”... Так, це та дорога країна, про яку я не можу перестати мріяти. Рука сама починає щось накидати, щось обов'язково велике, імпозантне, з того, що я бачив...

Останні місцевості останньої Січі Запорізької. Покровське... Кам'яний Собор Богородиці тоді ще зберігся, але як виглядали плити підлоги? Місце славних лицарів козаків, що спочили тут... Ось може там вони стояли в церкві...

Як добре я зробив, що зберіг екскурсії з цих дорогих місць!

П'ять верстов по Дніпру стоїть Куликівка, де Чортомлик впадає в Дніпро. Вони обидва пінять — і Дніпро, і Чортомлик — аж до Запорізького цвинтаря, якого ділять надвое.

Багато підків козацьких лежить ще в них... Там козацька буйна голова знайшла свій вічний спокій. Я взяв був череп і подарував Яворницькому. Пізніше він зберігався в Катеринославському музеї, де Яворницький був директором.

Яким буйним життям кипіли ці місця в старі часи! Стояли чайки, галери, гамір верфів, — тут будували чайки-фалюки, що пливали вздовж Дніпра аж до Чорного моря.

А що за краса природи, пісні... о, козацькі пісні, що не замовкнуть ніколи! Вечорами танці... Дівчача, грудна пісня не вгаває цілу ніч. Хто знає коли спатимуть, адже завтра ще вдосвіта знову в поле... Веселі були місця...

Намить думка урвалась. Ілля Юхимович взяв фотографію дорогого друга: „Як Пан Данило Барабаш і Пані Катерина”... Він удома, може тяжко, але вдома... Чому ж я тут, серед диких скель, сірих озер, де замість радісної пісні жайворонка — скигління чайок...

Козацька земля в неволі, вертатися в неволю? Ніколи, хай серце зітліє у смутку за рідним краєм, але неволю не назву раем... За тяжкі гріхи свої караюся. А скільки нас було? А скільки ще буде, невірних блудних синів, що не знали землі материнської, аж поки не згубили...

Думки знову вернулись до листа, що ось лежав перед ним:

I. Репін.

Бурлаки на Волзі.

С. М. Сергій-Ценський, Катеринослав, Україна, ССР

I. Репін.

Автопортрет.

— Ви пробачте мою розгубленість, Сергію Михайловичу, мене Ваші знімки сп'янили. Я мрію про Покровське і пишу дурниці...

Закиньте листа геть. Забудьте Ви вашого Іллю Репіна, він умер, живе інший Ілля Репін, якого ви і ніхто не знаєте...

Вашу книжку я перечитав запоєм. І для Вас я мушу щось знайти, щось окреме... Але це так прикро, коли починаєш копатись в своїх речах... все нагадує безповоротне минуле. Але про Вас я думатиму і шукатиму, що було б варте Вас. Все, що попадає під руки, безкорисний хлам.

Ілля Юхимович притиснув чоло до холодної шибки, щоб хоч трохи заспокоїти розбурхані нерви.

Очі затягаються непрозорою пеленою туману, все навколо зникає, лише очі, очі повні туги, страждання і співчуття... ні це не очі, це зорі... але ж надворі сніг... Раптовим порухом він відірвався від вікна, спалахнув синім блиском сірник і тъмяне жовте світло свічки вихопило куток стола з обіймів ночі, з фотографією подружжя Ценських, листом Сергія Михайловича і нагромадженням етюдів.

— Мушу знайти, що було б варте...

Погляд упав на етюд Кобзаря. Кобзар на береzi синього моря, а може Дніпра. (...Рідка птиця долетить до середини Дніпра...). Він в червоних оксамитових шараварах широких, як саме море, в руках бандура, та повні туги, страждання, але й безмежної віри очі того, хто віддав за нас своє життя...

Ілля Юхимович обережно витягнув акварель, поклав поруч дрібно списаного листа і розмашисто заадресував конверт:

Ілля Юхимович Репін, світової слави митець пензля, народився в 1844 р. в Чугуєві на Харківщині. З дитинства виявив неабиякий хист до мальства, і після підготовки в місцевого мальяра в 1863 р. вступив до Академії Мистецтв у Петербурзі. Як відмінний учень, по закінченні Академії він дістав стипендію на продовження студій закордоном. Був у Франції та Італії. В 1876 р. повернувся до рідного Чугуєва, де створив ряд картин з українського життя. Тут в нього проявився інтерес до козацької історії і постав задум славновідомої картини „Запарожці“, який він реалізує пізніше, переїхавши в Москву. Через все своє творче життя Репін проніс глибокий інтерес і ніжну любов до України, яка зайняла значне місце в його творчості. Варт лише згадати „Українка біля тину“, „Портрет Шевченка“, „Гайдамаки під Уманню“, „Чорноморська вольниця“, „Не чекали“. До речі, останню картину вважають за неукраїнську тематикою, бо й справді, картина зображує зустріч родини з батьком, який очевидно неочікувано вернувся з каторги. Картина універсального змісту: це могло бути в Тамбові, Москві, Варшаві. Батько міг бути поляк, росіянин, чи навіть фін. Міг бути, коли б не маленька деталь: на стіні висить портрет-сильветка Шевченка...

Революція застас мистця в Пенатах у Фінляндії. Виступаючи ціле життя як противник царського самодержав'я, він швидко збагнув дійсний зміст більшовизму і лишився на еміграції, хоч до кінця свого життя зберіг велику любов до своєї Батьківщини, про що він знову й знову згадував у своїх листах до друзів в Україні.

Незадовго до смерті він написав останнього листа в Україну до автора повісті з галицького життя Сергія Михайловича Ценського, що недвозначно опреділяє місце світової слави мистця. Поміщений вище нарис Ю. Марта, написаний саме на підставі цього листа.

І. Ю. Репін помер 30 вересня 1930 р. в Пенатах.

Ред.

I. Репін.

Не чекали.

Остап Тарнавський

Про модернізм, переклади і... поезію

Під таким заголовком з'явилася ця стаття в філadelфійському літературному журналі "Київ".

Вважаємо доцільним познайомити наших читачів, зокрема літературну молодь, з думками автора, як та-коож вітали б дискусію на цю тему на сторінках "Мо-лодої України".

Статтю О. Тарнавського подаємо з деякими скро-ченнями.

Редакція.

Чи справді є причина проливати слізози жа-лю, що наша література не відбила тієї творчої "шарпанини", яку на заході закарбувало в істо-рію літератури так зване "втрачене покоління" (лос генераціон)?

Ця проблема варта насвітлення хоч би тому, що почали вже появлятись віршові спроби най-молодших адептів поезії, з-поміж тієї "молодої молоді", яка не знала ласкового сонця батьківщи-ни і є продуктом начитання новочасної чужої лі-тератури, головно американської, чи ширше — англомовної.

Один із критиків, що впроваджує цю молоду молодь у літературний світ, здобувся навіть на максимум оптимізму, засуджуючи надто похапно все, що діялося в ділянці української поезії в о-стannих двох десятиріччях, і призываючи молоді, яка кінчила гімназії на рідних землях та перей-шла студії в німецьких, чеських, польських, чи навіть українських університетах, закид у недостачі віри, освіти і навіть культури. З другого бо-ку цей критик захвалює в противагу "молоду мо-лодь", яка вчилася у наших баракових гімназіях на еміграції і кінчила американські каледжі. При-чина цієї безпідставної похапності — це новий світ англомовної літератури, яка розкрила свої сторінки українському читачеві щойно з хвили-ною, коли той читач змушений був обставинами вивчати англійську мову.

Всю новочасну американську поезію характеризує експеримент. Вже сто років тому По, чи Вітмен стали пророками нової поетичної мови. Великий революціонер французької поезії Бодлер був захоплений віршами По, широкий розмах Віт-мена здобув послідовників — Кіплінга, Вергарна, Клоделя, Маяковського, Валері й інших.

Головні кличі американських імажиністів того часу — це відворот від вищуканої "поетичної" мови до щоденної, перевага вільного вірша, увага до дрібничкової образності і суцільності.

Вже в той час в американській літературі з'я-вились імена, які дотепер не зйшли зі сцени: Сендберг, Фрост, Павнд, Еліот. З них найбільшу популярність і признання здобув Еліот. Творчість цього поета припадає на час між двома світови-ми війнами, коли в політичному й суспільному

житті людства сталися потрясаючі зміни. Небез-пека безперервних змін і революцій, постійні е-кономічні кризи вичерпували людину, і вона втрачала віру у стійкість політичних фундамен-тів. Ці зміни відбилися також в літературі, голов-но в поезії. Поезія переходила від однієї крайно-сти до другої, від самобичувальної емоції до са-дистичної сатири, від брутальної реальності до далекої метафізики, від занедбаного романтизму до вищуканого безглуздя, від євангелизму до без-надії. Саме поезія Еліота відбиває ці крайності. Він почав від мішанини іронії і страждань, став головним представником поезії відчаю і вкінці дійшов до релігії. Експерименти в тодішній поезії — це логічні зразки, бо поети думали, що в ек-сперименталізмі знайдуть способи висловити сві-товий розгадріяш. Іхні твори загадкові й дуже часто незрозумілі. Саме ця поезія експерименту зродила в Америці "нову школу" критиків, справ-жніх — як їх називав один польський письменник, Чеслав Мілош, — "колупачів", які вміють диви-тись на кожне слово через люпу і писати цілі "на-укові" розсліди про одну фразу. Незрозуміла по-езія експерименталізму вимагала супровідних статей-пояснень, а часто один вірш викликав кілька протилежних інтерпретацій. (Еліотове "Ва-рене яйце" дістало чотири зовсім різні інтерпре-тації).

Рух модернізму в англомовній поезії можна вважати закінченим. Від Гопкінса і пізнього Ітса, через Павнда, Еліота, Одіна аж до Дайлана Тома-са — цей рух виповнив замкнене коло. Не зважа-ючи на оцінку експериментальної поезії — це замкнене коло нав'язує до замкнених колових рухів у англійській поезії. Від Вордсвортових "Ліричних баляд" було в англійській поезії не менше п'ять таких рухів: романтизм, реалізм, містицизм, іма-жинізм-символізм і, врешті, "новочасний модер-нізм", який окрім захоплення експерименталізмом має багато інших рис, які не лише об'єднують цей рух, але й роз'єднують.

Щоб знайти бодай поверхове визначення ролі поезії в окремих періодах, варто подати харак-теристику поета за Вордсвортом і Еліотом. Ворд-сворт у вступі до "Ліричних баляд" сказав:

"Поет — це людина, яка говорить до людей, людина, наділена більшою життєвою чутливістю, більшим ентузіазмом і ніжністю, яка має більше знання про людську природу і має просторішу душу, як це звичайно у пересічних людей буває; це людина, захоплена своїми власними пристра-стями і хотіннями, яка радується більше, ніж інші люди, духом життя, що є в ній, захоплюючись роз-думуванням про подібні хотіння і пристрасті, які проявляються у всесвіті та її звичайно спонукана творити їх там, де їх не знаходить".

Інакше визначення поезії в Еліота. Він каже:

"Ми мусимо вірити, що "зворушення, відтворене в спокою" — це незадовільна форма. За цією формою поезія не є ні зворушеннем, ні відтворенням, ні навіть — викрививши значення — спокоєм. Вона є зосередженням, щось нове, що випливає з цього зосередження багатьох переживань, зосередження, що не завжди постає свідомо".

Це загальне визначення поезії двома представниками двох різних періодів у літературі ставить і суттєві різниці між поезією цих двох періодів. Модерна поезія — це спадщина першої світової війни, яка принесла в наслідку нову непевність і нові катастрофи. Багато творців потонули в боротьбі за експерименти, інші замкнулися у своєму приватному світку. Головний представник експерименталізму в англомовній літературі, Еліот, а з ним усі його послідовники впали в розpac. Запозичивши свою техніку від французьких символістів, Еліот виявив силу відчути потрясену в самих основах віру, здичавіння і нервове вичерпання тогочасності, але він теж мав силу віднайти себе в релігії. Не всі поети експерименталізму мали цю силу і тому залишились питомennими представниками літератури втраченого покоління, представниками тієї змори, яка зависла над літературою після першої світової війни.

Але — як сказано вище — цей період закінчився. Нова англійська поезія завернула до ясності, до класичних форм, до традиції. З нагоди Міжнародного Конгресу Пенклюбів у Лондоні влітку 1956 року "Да поетрі Буй Сошійті" помістило в своєму квартальному малу антологію англійської поезії. В цій антології, складеній на основі 10.000 надісланих поетичних творів, нема ні одного "експериментального" вірша. Вся нова англійська поезія ясна, уважна до форми і навіть трохи зм'якшена в тоні. Один із добрих критиків, д-р Едвін Мюр, заявив, що це наслідок традиційної поетичної методи, тієї постійної субстанції поезії, яка незнищима. Це та традиція, ті традиційні поетичні звичаї, які після найсильнішого зачокоту прагнуть до відродження.

Експеримент треба розглядати, як часове явище, і тоді можна говорити про його конечність і повторність. Поети завжди мусять шукати нових доріг. Але вже Еліот сказав, що перед поетом два головні завдання, якщо йде про мову, і ці два завдання зовсім суперечні: якщо поетична мова стає несвіжа і затхла, тоді їй треба припливу нової крові з загальних говірок; але коли ці говірки самі розкладаються, тоді обов'язком поета є старатись зберегти традиційну гідність мови. А втім, не все, що добре й потрібне для поезії одного народу, треба переносити в поезію іншого народу. Візьмім для прикладу французьку поезію, де після ренесансу запанувала реторика і красномовність. Виступ Бодлера — це революція проти затхлої і звапнілої мови тодішньої французької поезії, і ця революція для Франції цілком віправдана. Але як же недоречними виглядають всі ті наслідування французького модернізму в інших країнах, де не було підґрунтя для нього.

I найважливіша річ — Україна пережила свій власний модернізм тоді, як його переживала поезія в інших країнах. Якщо можна дозволити собі на далеке порівняння, то Еліот може відповісти нашому Тичині, хіба що лише віком старший за нього. I при всій знатності Еліота з його Нобелівським лавровим вінцем, Тичина — це сила. Модернізм Тичини — це той захований у народі гений, який вічно живий і вічно оновлюється, як життя в природі. Але поезія кожного народу — це окремий світ, зумовлений традицією і душою народу. Не можна пересадити того, що виросло на чужому ґрунті, якщо воно не має відповідного клімату на власному, отже якщо воно не буде вкладатись у традицію рідної поезії, не буде сприємливе для власного вичуття поезії. З нашої історії літератури бачимо, що, наприклад, футуризм не знайшов у нас ґрунту і залишився поза розвоєвою течією нашої поезії.

Оновлення поезії, а воно мусить бути перманентне, може вийти лише з гущавини нашої рідної поетичної традиції з усіма притаманними нам поетичному світові рисами. Що в нас є своя поетична ідея — цього ніхто не заперечить. Що одна з прикмет нашої поезії — це патріотичність, це теж не мінус, а плюс. Тому дивно, що один журналіст дозволив собі сказати, ніби всі твори наших поетів останніх десятиліть сантиментальні, і їх можна зібрати в один том, не розрізняючи їхніх авторів, такі вони подібні один до другого. Нічого ж казати, що все це цілковита "бздура", бо яка подібність між Гординським і Багряним, між Баркою й Орестом, між Маланюком і Осьмачкою, або чи справді — візьмім молодших поетів — такі без різниці подібні Качуровський і Зуєвський, Верetenченко і Нижанківський.

Духовість модернізмів англомовних поетів часто виводять від Джойса, того Джойса, який намагався зобразити комплекс людських емоцій і ідей як вплив людської свідомості й підсвідомості. Це дало підставу для розвитку інтелектуалізму в поезії. Але модерні поети в застосуванні сугестії часто виходили поза граници зрозуміння. Їхні твори повні особистих іmplікацій, алюзій, вільного сполучення асоціацій, і тому незрозумілі читачеві. Ці поети почувались щораз більше осамітнені й відчужені, і це ще одна ознака творців "втраченого покоління".

I знову таки український модернізм мав у собі силу, що йшла з найглибших тайнників української поезії, байдуру й життерадісну, хоч і трагічну, але трагічну тим величним трагізмом, що є звеличником життя. От візьмім уривок Тичининого "Золотого Гомону":

"Десь в небі пливуть ріки,
Потужні ріки дзвону Лаври і Софії...
Човни золоті
Із сивої — сивої Давнини причалюють.
Човни золоті.
...З хрестом,
Опромінений,
Ласкою Божою в серце зранений

Виходить Андрій Первозваний.

Ступає на гори

: Благословені будьте, гори, і ти, ріко мутная!
І засміялись гори,

Зазеленіли...

І ріка мутная сповнилася сонця і блакиті —
Торкнула струни...

Уночі,

Як Чумацький Шлях сріблисту куряву простеле,
Вийди на Дніпро!

...Над Сивоусим небесними ланами Бог проходо-
дить,

Бог засіває.

Падають зерна
Кришталевої музики.

В душу.

I там, у храмі душі,
Над якими у недосяжній високості в'ються голу-
би-молитви,

Там,

У повнозгучнім храмі акордами розцвітають,
Надхненними, як очі предків..."

Це вірш про Київ, про місто. Тут і є захованій ригоризм модерної поезії (метафоричність), тут і є те ліричне роздумування про світ, яке стоті між поезією й філософією, на що здібний поет, що живе візіями, і який уміє подати свої візії в метафорах.

А тепер уривок вірша про місто одного з представників "молодої молоді", начитаного в американському модернізмі:

"Ти є велике,
ти є безсмертне,
твоє тіло
зв'язане чорними жилами
і зализна кров пливе в них,
і зализна воля дзвенить в них,
і в тебе немає часу на відпочинок,
ні на розвагу,
ти скалиш до неба
вогняні зуби,
плюєш йому в обличчя
димами сажі,
не даєш йому ні спати,
ні мріяти,
дзвонячи своїми сталевими щелепами,
і серед ночі
впиваєш його рожевим,
як кров, вином
і штовхаєш його в танець
дзенькотом мідяніх тарелів,
плачем саксофонів,
реготом трубок,
цинізмом фортепіанів,
і смієшся з нього
з презирством
і з погордою..."

Я зовсім не хочу говорити про брак ритмічного такту в цьому творі, не хочу теж підкреслювати його просто газетярську прозаїчність з такими зворотами, як "скалиш до неба зуби", чи "плюєш йому в обличчя" і ще більше з такими ужитковими фразами, як "в тебе немає часу на відпо-

чинок, ні на розвогу", чи "не даєш йому спати. ні мріяти". Я хочу звернути увагу на візійність, яка в модерній поезії зроджує цю ригористичну метафору.

Тичинине місто-храм, над яким пливуть ріки дзвонів, над яким Бог засіває зерна кришталевої музики з глибин Вічності — це візія, яка і дає змогу поетові створити метафору, що стоїть на грани універсалізму. Нічого з цієї поетичної візії нема у представника "молодої молоді", тому їй нема метафори, лише натуралистичний опис. Без метафори, без пов'язання римами, без ритмічного такту — це лише заяви, чомусь покраїні в рядки.

А саме йде про ці рядки. Навіть у найбільших модерністів і прихильників вільного вірша укладання поезій у рядки має свою ритмічну основу. Зовсім не вправдує формального недбалства заявя критика, що автор поспішає, бо має щось важливе сказати. Поезія — не телеграф, щоб передавати вістки, та й не видно, щоб спроваді щось важливе, крім переповісти думки американських модерністів, мав цей молодий автор сказати. Та в поезії не треба поспішати, тільки треба дістати якнайкращу форму для своєї оригінальної думки, для свого глибокого почуття.

Стільки про формальні справи. Що ж до "ідейників", то тут зразу зачепимо за "модний" екзистенціалізм. I — на жаль — зовсім не той екзистенціалізм, який за прадавнім Арістотелевим визначенням філософії намагається пізнати світ, людину і ролю людини в світі. Бо ж філософ Кіркегард виводить екзистенціалістичну діялектику свого роздумування із сили індивідуального сприймання людини. Головна правда — це та, яка в самій людині, яка постає як наслідок боротьби в самій людині, правда єдино життєва, для якої людина може жити і вмерти, так що людина не лише знає цю правду, але вона буде в повному посіданні людини. Коли людина може виставити себе на таку пробу, то щойно тоді вона може досягнути ґрунту реальності, щойно тоді може пізнати Бога.

Але до наших авторів дійшов екзистенціалізм не в філософському виданні Кіркегарда, Ясперса чи Гайдегера, тільки той екзистенціалізм, який породила мода після другої світової війни у Франції, екзистенціалізм з його сексуалізмом, вуличними кавянрями, блакитними шаличками й комунізмом, той екзистенціалізм, проповідником якого став атеїст Сартр. Правда, в самому своєму заложенні екзистенціалістичний напрям побуджує, ставлячи два основні питання людини: "Хто я?" і "Чому я тут?". Це елемент, який допомагає людині зрозуміти своє призначення і всі конфлікти, початок цих конфліктів і заходи для їх подолання. Це революція індустріального суспільства 19 ст. проти світогляду, в якому людина лише частина механічної реальності. Це універсальна скарга чутливої людини 20 ст. Але коли для глибокої душі, як Еліот, екзистенціалізм — це лише засіб пізнати весь трагізм людини 20 ст., щоб тим сильніше віднайти себе в релігії, то для слабих душ екзистенціалізм — шлях до занепаду. Екзистенціалізм — це незакінчена філософська система

ма, але він теж може зломити людину, як завів "пророка" Сартра в комунізм. В такій ситуації чи справді жаліти нам, що в нас не знайшли велико-го відзвуку ні експериментаторства представни-ків "втраченого покоління", ні модні виливи же-лю за принижену ролью людини — екзистенція-лізм? Думаю, що ні! А втім, ті, хто мають вухо для екзистенціялізму — це вихованці чужої куль-тури, і вони не мають вуха для рідної культури. Цей брак відчуття рідної культури не лише в те-мах, які ці автори підбирають (найчастіше наслі-дують відкрито американські зразки), але також брак знання й відчуття рідної мови. Ось фрагмент деяких віршів представників "молодої молоді": "Біжи у ніч, яку вмістити в принарадіне ліжко".

"С багато слів, які тремтять присмно,
уложені у барву веселки,
якими можна наповнити себе,
забувати про тіло через них,
але вони надто непотрібні,
надто легко їх позбутися,
але пощо викидати іх,
коли вони непомітні і не важать".

І так далі... Що це? Це, звичайно, англійська складня, внесена через начитання англійською лі-тературою. І це проблема не лише наша. Один польський критик побував недавно на вечорі мо-лодих польських поетів еміграції в Лондоні і з того приводу писав у "Культурі": "Звідки прихо-дять і куди йдуть ті письменники, народжені вже поза рідним краєм, значить, справжні емігрант-ські письменники. У їхніх віршах, писаних поль-ською мовою, навіть чистою і невбогою, вдаряє величезне користування зразками англійської по-езії. Пробуючи смак поезії, вони полонізують свій літературний матеріал, взятий з лектури. А лектура іх головно англійська. Може в дальшому їх розвитку користування з чужої традиції злу-читься з відновою рідної традиції..."

І далі той же критик каже: "Слухаючи ці вір-ші, ставлю собі тихо питання, чи не було б нор-мальнішим, щоб ці деб'ютанти вибрали англійську мову? Чи вибір польської мови вказує на їх си-лу, чи слабість? Важлива відповідь на питання, чи вони волють висловлюватись по-польськи, чи це для них легше, чи теж свідомо бажають нале-жати до польської літератури, замість шукати со-бі місця в європейській літературі за посередниц-твом англійської мови. А може вони відчувають, що на англійському ґрунті їх старт був би труд-ніший, що не знайшли б для себе власної публі-ки?" Ці питання я таки відкрито перекинув би до наших початківців. Тим більше, що англійська мова — це засіб стати світовим письменником. Прав-да, один із цієї "молодої молоді" у своїй бундюч-ності закинув старшим поетам, що вони не йдуть у парі з Европою, що в їхній творчості нема схожості з писанням Льюїса, чи Неруди, чи Квазі-модо. Це правда — нема схожості і не може бу-ти. Бо чому мали б наші поети наслідувати комуніста Фредеріка Гарсія Льюїса, який положив го-ловою за комуну в Єспанії 1937 року, чи теперіш-нього члійського комуніста Пабля Неруду? Ми і

свого величного Тичину цінімо лише до часу, до-ки він був національним поетом, і відкидаємо всю його писанину, відколи став він перемініюва-тись в комуніста. Чому ж мали б бути інші кри-терії для власного комуніста, а інші для чужого?

Про відношення нашої літератури до Заходу вже повно висловився Зеров, і він визначив, що досвід Заходу треба сприймати в рамках традиці-оналізму. Але справа із присутністю поезії Захо-ду в нашій літературі — не така трагічна. Завжди залишається переклад, і це добра форма пізнання літературу Заходу без того, щоб її сліпо насліду-вати. Саме й треба використати побут численної групи наших письменників на еміграції для прид-бання якнайбільше перекладів із західної літе-ратури. Наши письменники живуть у різних країнах, мають змогу не лише вивчити чужу мову, але й усі нюанси вислову і тому спроможні виго-товити найкращі переклади.

Переклади мають подвійне значення: вони збагачують українську літературу творами чу-жинних письменників та й допомагають нашим письменникам у праці над мовою, над стилем, по-ширюють мистецький світогляд наших письмен-ників тощо.

Поезія кожного народу — це окремий світ, і засобом для створення цього світу є мова. Саме на перекладі, особливо ж експериментуючих поетів, є нагода "позмагатись" із мовою. Це перш за все повинні зробити наши експериментатори з-по-між "молодої молоді" і цим виграли б велику ставку. Нічого й казати, що не може бути перек-ладу тотожного з оригіналом. А головна причина цієї розбіжності — це інший дух, інші традиції, інші способи сприймання поезії в кожного наро-ду. Не хочу досліджувати причин цих різниць, бо це вже інша тема, але вони лежать у самій вдачі народу, в обставинах його життя, у світосприй-манні, значить, мають причини психологічні, со-ціологічні, історичні. З цієї причини теж важко порівнювати поетів двох інших народів, бо це два інші світи. Але вужче до теми, кожний пе-реклад натрапляє на мовні труднощі, головно пе-реклади модерної поезії, в якій експерименталізм приніс з одного боку опросточення вислову, а з другого барокову вишуканість, реторику й наду-ману незрозумілу метафоричність. Деякі поети є прихильниками дослівного перекладу без уваги на форми вірша. Але й це не розв'язує справи, бо кожна мова має своє семантичне багатство, і точний переклад фразеологічно обґрунтованої думки в англійській мові може викликати зовсім інше враження в інших мовах. І це дуже важли-ве для англо-американської поезії, яку звуть формалістичною. Вона і є такою, може не так у побудові самого вірша, як у побудові поетичних фраз, зворотів і цілих метафоричних комплексів.

Вся краса, все багатство поезії може зродитись лише з рідної мови. Тому така важлива поетична традиція для всіх нових напрямів у поезії, тому так потрібно постійного оновлення поезії, але ли-ше на основі, яку дає рідна мова, душа рідної мови, що вміє сприймати і творити своєрідну кра-су — поетична традиція. Всякі новаторства в по-

еїї потрібні. Вони — побудник, що можуть розбурхати струмінь поетичного розвитку, який спиняється, розливається й однманітніє.

Тут насувається питання про завдання поезії. Різно визначали її ролю, але таки найвлучніше сказав Матей Арнольд, що головне завдання поезії — це додавати сили людині в її мандрівці в життя. І саме тут треба незвичайної обережності. Сьогоднішній світ визначують три головні напрями: комуністичний, християнський і — називм загальною назвою — екзистенціалістичний. Та ми бачимо на прикладі найвизначніших визнавців екзистенціалізму, що вони перейшли до комунізму — Сартр, Пікассо. Значить, залишається один великий світ — християнський — і в ньому лише може оновитись поезія. А, може, й ширше: світ нової віри, в якому — як передбачує історіософ Тойнбі — зіллються усі релігії: християнська, буддійська, браманска. Це оновлення поезії вже приходить. Ми можемо вже спостерігати, як поезія нашого часу відходить від тих змор, які опанували її були в останніх десятиріччях, і виходить на ясний шлях. Правда, поети ще "борикаються". Останній Конгрес поетів у Бельгії, де з'їхалось 300 найкращих поетів з 37 різних країн — це саме доказ того, що поезія шукає собі виходу у новий світ. Навіть сама тема цього конгресу "Джерела популярної поезії" вказує, що поети бажають вийти із експериментального зачарованого кола на ясний шлях. На конгресі були теж представники з-пода залізної заслони. Російський поет Анто-

кольський, перекладач Війона, Бодлера, Рембо й Елюара, захвалював "соцреалізм" і заявляв, що лише соцреалізм може привести до миру між націями. Але він теж сказав дослівно таке:

"Ми зійшлися тут з бажанням побачити й почути наших видатних сучасних поетів, якомога глибше проникнути іхню творчу працю, зрозуміти їхні вимоги. Це наше головне завдання, і воно трудне. Це завдання буде виконане теж тут, але головним чином, коли повернемось у наші рідні землі. І це вимагає передовсім часу".

Цей час уже приходить, час оновленої і визволеної поезії. Доказом того і самий світовий конгрес поетів, а ще більше — признання "Міжнародної Нагороди за Поезію" італійському поетові Унгаретті, одноліткові Еліота. Ідея Унгаретті висловлена в його вірі, що лише сама "поезія може відзискати людину". Це вирізнення цього поета великої глибини і сили понад Упервіля, Перса, Елюара, Одіна, Селяна, Емануеля, Неруду має свою вимову. А признання цьогорічної нагороди Нобеля саме поетові свідчить, що поезія відзискує свою силу. Цьогорічну Нобелеву премію дістав великий противник модерного експериментацізму, справжній поет з Божої ласки 74-річний еспанець Хуан Рамон Хіменес. Його імпресіоністична, витончена, аполітична поезія, єдиним майстром якої (як каже поет) є сам Бог, може бути ознакою тієї нової сили, яка визволить поезію, а з нею визволить і людину.

Анатоль Галан

ЩО ПОДАРУВАТИ, ДІВЧИНО, ТОБІ?

Що подарувати,
Дівчино, тобі?
Я тепер багатий
На автомобіль,
І на добру хату,
І на гроші теж.
Можеш забирати
Все, що забереш.

А за те дарунок
Я тобі даю,
Що колись ти, юна,
Зберегла в бюо
Раненого хлопця,
Хлопця-вояка,
Він без тебе сонця
Досі б ще чекав...

В дівчини слізинки
На очах ясних.
Звідки взяв ти, звідки,
Парубче, цей гріх?
Чи в краю волошок,
Хмелю і калин
Віддають за гроші
Молоді жалі?

Лиш один дарунок
Взяти б я могла:
Руку й поцілунок,
Гострий, як стріла...

Та цей скарб залишив,
Мабуть, ти собі...
Подаруй же інший
Свій автомобіль!

В ДУШІ САМОТА...

Нам було любо любитись,
Та розгубилися ми.
Зламано квіти,
Холод сердитий
Лине на крилах зими.

В душі самота,
Бо друга — не та!
Різна думками,,.
З серцем, як камінь,
Гарна, зрадлива, пуста.

Видертий з ґрунту своєго,
Спокій не можу знайти.
Де ж та дорога,
На милість Бога,
Що твої вкаже сліди?

В душі самота,
Бо друга — не та!
Різна думками,
З серцем, як камінь,
Гарна, зрадлива, пуста.

Стогін проходить землею,
Чашу наповнено вкрай.
Ше раз із нею,
Завжди моєю,
Доле, зустрінусь дай!

В душі самота,
Бо друга — не та!
Різна думками,
З серцем, як камінь,
Гарна, зрадлива, пуста.

Доки надію не вбито,
Снитиму степом своїм.
Лагідне літо,
Золото - жито,
Вбогий і радісний дім!

В душі самота,
Бо друга — не та!
Різна думками,
З серцем, як камінь,
Гарна, зрадлива, пуста.

Ш. Ямамото

12 років у джунглях Індоро

У грудні 1944 р. десантний відділ японської піхоти під проводом лейтенанта Ш. Ямамото виконав невдалу атаку на один з американських військових аеродромів на філіппінському острові Індоро. Японців розгромлено, а недобитки розбіглися по всьому острові. У малирійних джунглях Міндоро дев'ять японських вояків ховались від американської погоні цілий рік, а тоді поселилися в сусістві дикого тубільчого племені, щоб чекати на "перемогу Японії". Впродовж 12 років вони вперто відмовлялись здатися в полон, не зважаючи на численні американські заклики-листівки, які сповіщали, що війна давно скінчена. У листопаді м. р. тільки чотири з-поміж них лишилися в живих. Виснажені недугами й недоіданням, вони врешті здалися і повернулися додому. Щойно тепер вони довідалися, що Японія програла війну. Лейтенант Ямамото помістив у японській пресі спогади зі свого 12-річного перебування в джунглях, в яких, між іншим, пише:

"Мене питаютъ, чому аж 12 років ми перебували в джунглях Міндоро. Скажу відверто: там дійшли ми до такого психічного стану, коли відчуття реальності повністю втрачено. Ми цілком не відчували нашої ізольованості від світу. Наше сучасне було настільки примітивне, що, здавалось, воно не має жодного зв'язку з минулім. 12 років ми жили, як дики, в гористих джунглях південних Філіппінів, звідусіль оточені дикими племенами Мангіян.

Американці й філіппінці неодноразово намовляли нас здатися в полон. Проте ми завжди відмовлялися, бо думали, що вони хочуть нас обманути. Від жовтня 1945 до квітня 1946 американські літаки скидали щонайменше п'ять разів листівки-заклики. У цих листівках писано, що США виграли війну, що з нашими полоненими поводяться по-людяному і що ми повинні вийти з джунглів. Але ми були певні, що все це — лише воєнна пропаганда.

Коли в грудні 1944 р. американці розбили японські десантні з'єднання, наши недобитки розбіглися, і відтоді жили, мов гнані звірі, крадучи харчі й тікаючи від найменшого шелесту в лісі. Ми тікали навіть від інших японців, таких же втікачів, як ми. Будьякі зв'язки з нашим військовим командуванням ми втратили. В листопаді 1945 р. семеро з нас вирішили запуститися ще глибше в джунглі й спробувати там хліборобства. До нас приєдналися згодом ще два наші вояки.

Почали ми буквально з нічого, бо крім військових одностроїв, рушниць та амуніції, ми не мали нічогісенько. Четверо з нас, селянського походження, знали дещо про хліборобство та були звичні до твердого і суворого життя. Нас четверо

залишилися в живих. А п'ять інших — все міщені з походження — померли.

Ми жили з того, що давало нам наше довкілля. Повили мавп, іли їхнє м'ясо і вдягалися у їхні шкури. Навчилися робити ліки з трав. Хоч і починали з нічого, а проте спорудили житловий будинок, виготовили хліборобське знаряддя, і навіть деякі музичні інструменти. Я зладив календар, і коли після 12 років ми повернулися додому, я переконався, що мій календар був неточний тільки на 5 днів.

Як уже згадано, чотири з нас вродилися і виросли в селі. Але ж була величезна різниця між хліборобством вдома і на Філіппінах. Тубільці ще господарюють по-первісному, насамперед обчислюють, скільки харчів ім треба в міжчасі між двома жнивами. У квітні зрізають дерево, спалюють кущі та гілля. Поверх того всього сіють зерно. Ніяких добрив не вживають. Наше господарство було трохи модерніше, тому ѹ давало кращі наслідки.

Перші два роки ми не їли м'яса. Потім почали годувати свиней і курей, що іх дістали в тубільців. Проте, м'ясо іли тільки в японські свята або в дні особливого для нас значення. Від 1950 р. такі святкування ми відзначали ще й чаркою-другою горілки власного виробу. Гнали її з бананів і кукурудзи. Роздобули в тубільців насіння тютюну й завели невеличку тютюнову плантацію.

Замість паперців для цигарок, вживали очерет. Курили по 15-20 таких цигарок денно. Миски для їжі вирізували з шкарапути кокосового горіха й з дерева.

Наше харчування було різноманітне. Іли печену й варену картоплю. Кукурудзу варили так, як вдома риж. На сніданок була картопля, на вечерю кукурудзу. У великий пригоді ставали мавпи. Ми ловили їх і вішали на дереві. Випустивши кров, одрізали в них кінцівки та здириали шкіру. М'ясо пекли або варили. Шкіру вживали як на-криття, коли наші військові ковдри знищилися.

Найбільш береженим місцем у нашій оселі був ватран. Ми ввесь час боялися, що погасне вогонь, а нового не зможемо викресати. За час нашого 12-річного відлюддя жаринки в нашому ватрані згасли тільки пару разів. Проте, кожного разу нам щастливо викресати новий вогонь. Боялися також, щоб не згоріла наша хата, і тому вночі присипали жаринки попелом, а вранці знову роз-дмухували. Ватру клали з довгих колод, що горіли поволі. Одного дня вогонь зневажливий вихопився поза ватран, але ми його негайно пригасили. Вогонь потрібний був не лише для варення їжі, але й на те, щоб погрітись. Дні, правда, були теплі, але ж ночі в горах надзвичайно холодні. Було та-кож чимало дощу.

Нашу хату ми збудували на стовпах, 6 футів над землею. У ній були 4 спальні кімнати, світлиця й місце для вмивання. Був також ганок з ві-гідними кріслами. Спали ми на ліжках, наповнених травою й листям. Вкривались рештками наших ковдр та мавп'ячими шкірами.

З одягом поводилися дуже ощадно, бо не мали його багато й від початку. Зношені військові однострої зберігали для святкових нагод, а щодень ходили майже голі, вдягнені тільки в "фундоші" (перев'язка на бедрах, що її носять японські селяни й робітники). Взуття виплітали з трави.

У холодні дощові дні одягали штани, піджаки й капелюхи, зроблені з листя й кори. Також волокна бананового дерева вживали як тканину. Розплівши дещо з нашого старого одягу, здобули нитки. За голку правив шматок дроту, з пробитою діркою в одному кінці та загостреним другим кінцем.

Роботу поділили відповідно до здібностей і знань кожного з нас. Звичайно ми працювали в полі два тижні, а наступних два тижні займалися хатніми справами.

Була в нас також дерев'яна ванна, а воду гріли в шоломах. Клопітна й марудна була це спра-ва, але ж вона часом вможливлювала нам гарячу купіль.

На щастя, капрал Наконо, за фахом фризієр, зберіг своє знаряддя. Він нас стриг і голив (без мила, звичайно). Той же самий капрал Накано дбав і про наши розваги. Він вирізав з бамбуково-го дерева "шакугачі" (японська флейта), а також змайстрував гітару й скрипку. Замість струн — бамбукові волокна. Ми співали пісень, грали в шахи та інші гри. Змагалися також у всяких ро-дах спорту.

Переможці одержували в нагороду свинину на вечерю й додатковий пайок цигарок.

Відбувалися в нас і лекції. До війни я вчителював, отож товариші просили мене викладати їм аритметику й "канжі" (китайські письмові зна-ки, вживані в японській мові). Тільки ж "канжі" мені й самому давалися нелегко, бо слова й іхнє значення міняються з часом. М. ін., тяглість часу, який ми провели в джунглях, я найяскравіше усві-домив собі тоді, коли повернувшись додому, побачив, як змінилися за цей час значення "канжі". Словесні фрази, що їх ми зберігали й уживали від 1944 р., — сьогодні вже в Японії незрозумілі.

Окремо слід згадати проблему жіноцтва. Спершу ми дошкульно відчували недостачу жі-нок. Але після 5 років звички (чи пак відвикли) так, що ніяких еротичних забаганок в нас не було. Ватажок племени Мангіян нераз заохочував нас женитися з іхніми дівчатами. Якщо б ми за-лишилися ще з рік-два, то, може, і зробили б це, дарма, що іхні подружні звичаї здавались нам, скромно кажучи, примітивними. Наприклад, май-бутній жених переходить жити в хату дівчини, коли її тільки 10 років. Якщо він з дівчини вдо-волений, то згодом проголошують подружжя, і молодята переходять у власну хату. Але вже в подружжі чоловіки й жінки дуже вимогливі, і немає випадків безладних статевих взаємин.

Про мангіянців дуже мало відомо в світі. Во-ни невеликого росту, чоловіки переважно нецілих 5 футів. Колір шкіри темний, хоч і не такий чорний, як у негрів. Чоловіки й жінки носять пов'язки на бедрах, а жінки прислоняють груди мідни-ми накривками. Вдачею воно спокійні й миро-любні, але брехуни й обманці. Саме з цього й почались наші клопоти.

Ще перед тим, як ми поселилися на постійно, в листопаді 1945 р. одне плем'я мангіянців запро-сило нас на бенкет. Якийсь інстинкт остерігав нас від участі в цьому бенкеті, і було щастям для

нас, що ми туди не пішли. Згодом виявилося, що "гостинні" господарі влаштували засідку, щоб повбивати нас. Наступного ранку вони напали на нас, і ми мусіли втікати. Вони не бажали собі нашого сусідства тому, що японські волоцюги їх не раз обкрадали. Все ж таки ми поселилися поблизу їхніх сіл. Вони крали в нас свиней, курей, городину, але ми не реагували на це, ради миру. Іноді ми зустрічалися з ними. Одного разу якась прохожа група філіппінців вночі напала на наш табір. Ми думали, що це сусіди-мангіянці, і відтоді припинили всякі стосунки з ними.

Але в серпні 1955 р. наше примітивне хліборобське знаряддя поламалося дорешти. Нам потрібне було нове, і ми мусіли відновити своє знайомство з мангіянцями.

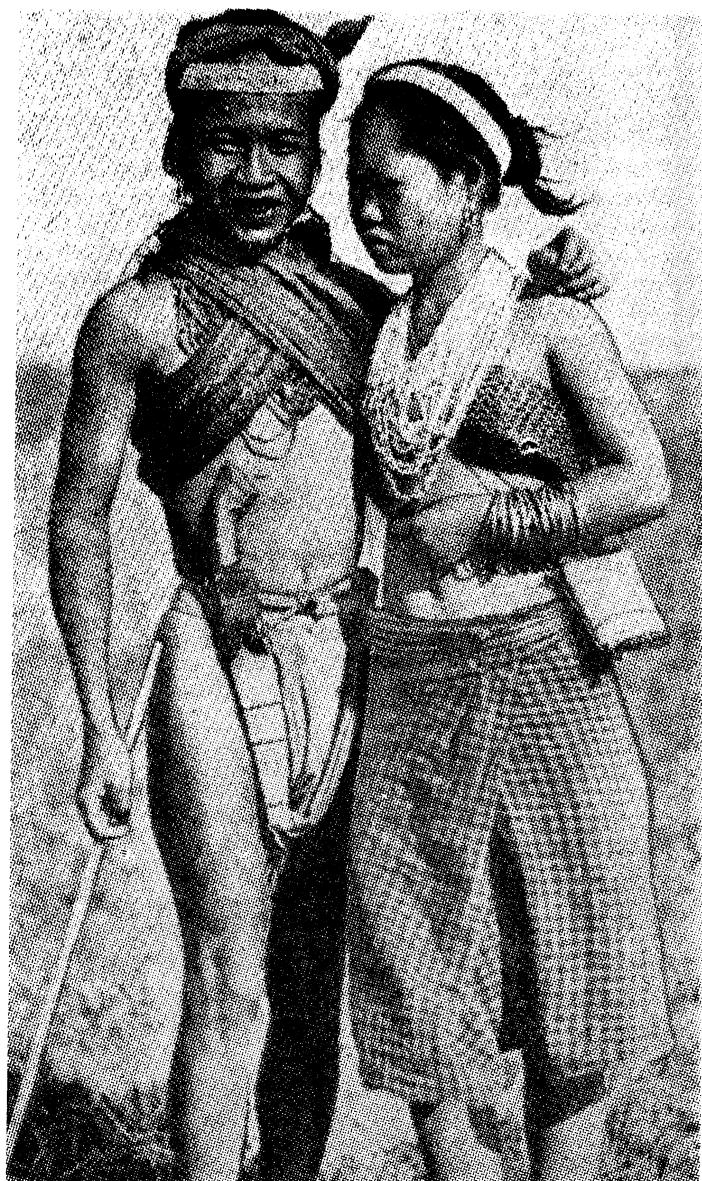
Тоді ж дістали ми від них три ложки солі. Це була перша сіль за 9 років! Того ж дня була в нас на вечерю солена курятина. Їжа з сіллю смакувала надзвичайно. Але наступного дня в нас набрякли обличчя. Організм, незвичайний до солі, не міг її перетравити. А раніш, бувало, ми так виснажувалися, що не могли триматись на ногах. Причиною такого ослаблення був, можливо, брак солі.

Під час перебування в джунглях наші шлунки завжди були повні, але нам бракувало кальорій, вітамінів та інших потрібних для здоров'я складників. Таке неповноцінне харчування зруйнувало наші зуби й ясна. Зуби в мене цілком розхитались, а ясна стали такі м'які й дражливі, що мені важко було навіть сссати іжку.

Ми були повністю здані на нас самих і жили, як родина. Я керував ними як старший брат, не як їхній військовий старшина. Почувши двічі нарікання, я перестав вишивковувати їх у військову лаву. Траплялись іноді й бійки. Голод чи роздратування виливалися в сварку, а там і до кулаків доходило. Це траплялось частіше тоді, коли ми ще жили великою групою дев'ятьох. Та згодом недуги вбили п'ять наших товаришів. Вони померли в жахливих муках від гарячки, малярії та шлункових болів. Страждали невимовно; лежали на своїх ліжках непритомні з гарячки й вигукували "Банзай" (слава) імператорові та великій японській державі. Коли гарячка вщухала, біль ставав такий нестерпний, що вони хотіли кінчати самогубством. Але ми нічим не могли допомогти нещасним, бо не мали ліків.

Проти головних і зубних болів ми пили сік з трави. Але найуспішнішим нашим ліком був цвіт одного сорту рожі, розміру вказівного пальця. Вивар з цієї рожі допомагав нам проти шлункових болів.

Коли хтось з наших товаришів вмирав, то, за японським звичаєм, ми обрізували йому волосся й нігті та ховали їх у священну скриньку "Ясукуні", що зберігалася в нас у світлиці. (Скринька "Ясукуні Шінто" в Токіо присвячена всім поляглим у війні японським воякам). Вранці і ввечері ми приносili в жертву богам картоплю. 12-го дня кожного місяця ми влаштовували поминки по капралові Такенака — першому померлому з дев'яти. Такого дня ми різали свиню або курей.

Мангаянська пара. Вдачею вони миролюбні.

Під час поминок згадували батьківщину й покійних товаришів та співали патріотичних пісень. Волосся й нігті померлих ми привезли з собою до Японії й передали родинам.

Певна річ, ми знали, що на Філіппінах уже немає війни, бо не чули пострілів, не бачили вояків. Але в джунглях кожен стає дуже обережним і недовірливим. Такими були й ми до кінця. Нас нелегко було переконати, щоб ми покинули оселю.

Це було 3 листопада, за моїм календарем, в день народження нашого імператора. Саме цього дня я був "хазайкою" і готував вечерю. Несподівано прибіг до хати сквильований Ізуміда й сповістив, що надходить група мангіянців і філіппінців з похиленими вниз рушницями. Ізуміда вручив мені листівки і перепустки, які одержав він від філіппінців. З листівок ми довідалися, що війна скінчилася 12 років тому. Був тут також лист від першого секретаря японського посольства в Манілі та декілька токійських часописів.

(Закінчення на стор. 23-тій)

РОЗМОВА З ГЛУХИМИ

Нещодавно в Цюриху відбувався з'їзд редакторів західніх і східноєвропейських щомісячних журналів. Захід репрезентували редактори французьких журналів "Крітік" і "Летр Нуель", англійського журналу "Енкавітер" та італійського "Темпо Презенте". Країни Східної Європи репрезентували редактори двох советських журналів "Знамя" та "Закордонна література", польського місячника "Твурчосць" і югославського журналу "Книжевность". Від редакції "Знамя" до Цюриху приїхав Вадим Кожевников, від "Закордонної літератури" Александр Чаковський і Іван Анісімов.

Зустріч редакторів відбувалася за закритими дверима. Головував редактор "Темпо Презенте", один з найвідоміших італійських письменників Ігнаціо Сільоне.

Нагадаймо, що соціаліст Сільоне був у свій час одним з вождів італійської компартії і разом з Тольятті репрезентував Італію в Комінтерні.

Нарада між редакторами західніх і східноєвропейських журналів не була відкритою і тому відомості, опубліковані в пресі, були малі. Відомо тільки, що советські делегати поводили себе нетаково щодо інших членів наради: вони вимагали, наприклад, присутності офіційних перекладачів з советського посольства в Берні, хоч присутній на нараді представник французького журналу "Крітік" близкуче знат російську мову і запропонував свої послуги як перекладач. Кожевников, Чаковський і Анісімов прибули на нараду в супроводі агентів охорони з советського посольства і треба було рішучого протесту голови наради, щоб цю охорону видалити. Інший інцидент відбувся, коли советські делегати запротестували проти терміну "десталінізація", що викликало, між іншим, надзвичайне здивування редакторів югославського журналу "Книжевность" Елі Фінчі і Душана Матіча.

Це все, що було відомо про цюрихську нараду.

Але недавно вийшов листопадовий номер італійського журналу "Темпо Презенте", в якому його редактор Ігнаціо Сільоне, який головував на цюрихській нараді, вмісті коротке, надзвичайно цікаве повідомлення про те, що саме відбувалося в Цюриху. Сільоне пише, що нарада в Цюриху посилила в ньому те враження, яке створилося в нього після зустрічі з советськими письменниками у Венеції, а саме, що советський культурний апарат залишається, як і раніше, в руках сталінців, якщо не жданівців. На міжнародні з'їзди з ССР надсилається представників власне такого типу. Говорити з такими представниками "советської культури", це все одно, що говорити з глухими. Якщо в Цюриху, під час останньої наради, Іван Анісімов прочитав коротке повідомлення, в якому був делікатний натяк на ХХ з'їзд КПСС, то це треба вважати заслугою польських і югославських делегатів, які не приходили своїх антисталінських поглядів.

На кінець наради Сільоне передав советським делегатам анкету з п'ятьма питаннями, на які Сільоне так і не одержав від советських письменників відповіді. Ось ці запити:

Перше питання: Советський письменник Михаїл Шолохов у своєму виступі на ХХ з'їзді говорив, що советська література впродовж останніх 10-ти річ, наслідком нав'язаних письменникам директив, була "літературою мертвих душ". Чи ці директиви змінилися, і якщо так, то в якому саме дусі?

Друге питання: Яке відображення в літературі та мистецтві (в советських журналах та інших виданнях) знайшло те, що офіційно називається "проявом культу особи і порушенням соціалістичної законності"?

Третє питання: Чи не час у тих умовах "відлиги" ознайомити советську громадськість не тільки з антиамериканськими брошурами і прилизаними повістями деяких західних письменників, але і з творами незалежних лівих письменників?

Четверте питання: Пройде ще деякий час, історики і письменники напишуть те, що ви самі визначаєте зараз, як об'єктивну правду щодо недавньої дійсності. Хіба не було б позитивним явищем, поки цього ще не зроблено, ознайомити ваших письменників з творами, виданими за кордоном і написаними такими людьми, яким можна вірити й які вже виконали частину цього завдання? Я маю на увазі такі книги як "Шабаш відъм" — Александра Вайсберга, "На нелюдській землі" — Йосифа Чапського, "Інший світ" — Густава Герлінга, "Одинадцять років в Сибіру" — Елеонори Ліппер. Якщо ви цих книг не знаєте, я можу так зробити, щоб вони були вам надіслані?

П'яте питання: Ті зміни, які останніми місяцями відбулися в Советському Союзі, знайшли широкий відгук у літературному й артистичному середовищі в Угорщині, Польщі та Югославії. Чи відомі ці відгуки советським письменникам?

Сільоне не одержав відповіді на ці питання під час наради. І хоч советські делегати після наради залишилися ще тиждень у Швейцарії, але й за цей час вони не наважилися відповісти на ці питання.

Тільки за дві години до того, як Анісімов відлітів до Москви, він вислав Сільоне листівку російською мовою, в якій писав, що за нестачею часу в Швейцарії примушений відкласти відповідь на ці п'ять запитань до свого приїзду в Москву. Але і з Москви жадної відповіді від них не поступило.

"Що це значить?" — пише Сільоне. — Мовчанка іноді буває дуже красномовна. І в даному випадку мовчать не Анісімов, Кожевников і Чаковський, а мовчить советський уряд.

На виховні теми

ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДУХОВОСТИ

Проф. І. ГОНЧАРЕНКО

Духовість народу — це, перш за все, те, що становить підставу й правне виправдання його існування, запоруку його майбутності, те, що творить його гідність і національну гордість. Воно ж, висока культура народу, дає віру й певність у свої сили. Це, зрештою, національний скарб, який має світове значення, бо збагачує все-світню культуру внесенням у неї і своїх національних особливостей. Власна духовість — це моральна атмосфера народу, яка оточує й виховує його. Добрий поступ, розвиток усіх спроможностей народу можливий тільки в такій власній атмосфері, бо то — своя національна педагогіка. Навпаки, брак розвиненої духовості, брак власної культури, є свідоцтвом меншевартої народу. Такий народ ніби нездатний творити власні цінності, власні ідеї, а живе чужими запозиченнями. Отже, він може бути тільки додатком або, як кажуть, погноєм для чужих культур. Звичайно, це можна було б сказати про якийсь народ лише тоді, коли б він виявив таку недолугість, маючи всі сприятливі умови для свого самобутнього розвитку. Коли ж він таких умов не має, а тим більше, коли пануючі над ним народи нищать його духовість, тоді такий присуд був би безпідставний. Ось тому народи світу так наполегливо відстоюють свою національну індивідуальність і з недовір'ям ставляться до чужого.

Що стосується нашого народу, то тут слід зразу підкреслити давність нашої культури. Початки формування нашої духовості, нашої культури й світогляду сягають у сиву давнину тисячоліть ще перед Христом. Духовість народів наявіть із старими розвиненими культурами не можна розглядати, як закінчений процес, що набув уже певних стаїх і незмінних форм. Навпаки, ці форми розвиваються далі, підлягають певним змінам. Отож, розвиток духовості є безперервним процесом, який розвивається еволюційно, удосконалюється, коли його не руйнують чужі незгармонізовані впливи. Процес формування нашої національної духовості так само відбувається безнастанно, хоч і не в нормальніх умовах, з причини нашого поневолення. Усвідомлення особливостей свого народу, характерних властивостей його вдачі має першорядне значення для всіх, що належать до цього народу, а найперше для активних і керівних членів його. І це з особливим притиском підкреслює наш талановитий педагог К. Ушинський. "Вихователь повинен придивитись до народного характеру, до скритої суті його, вивчити його, як би це трудно не було, а потім, на основі вивченого, висунути доцільне, творче громадське народне виховання... Природні сили народу слід берегти, бо вони полегшують

виконання дій, вчинків. Але сила ця може руйнувати й творити з огляду на напрямок, який їй дано".

Одним із наймогутніших, стихійних складників душі українського народу вважають почуття. Це підкреслюють як усі наші дослідники, так і чужинці. Завданням нашої національної педагогіки є проаналізувати оцю чуттєву стихію, виділити її позитивні і негативні прояви і вказати шляхи гальмування її негативів. Тільки тоді ми зможемо "берегти сили народу й давати їм правильний напрямок".

Значення чуттєвого складника душі так визначає Ю. Липа: "Серед усіх стихій землі — найяскравіша, найбільш пануюча стихія — людське почуття". ("Бій за українську літературу"). Людське почуття, що дає цілу гаму переживань приємних і неприємних, позитивно-творчих і негативно-руйнуючих — все це має в собі багата українська чуттєва стихія. "Відрухи на зміну з оспалістю, спізнені пориви й передчасні упадки, ті скоки ритму, та розгойданість почуття в психе України знов може дати "мандрівним племенам широкий шлях", знов може зробити з України "розстаньдорогу орд", знов може зродити незорганізоване, хаотичне почуття — його безголов'я". (Ю. Липа, там же).

Вагу почуття в українській духовості так описує І. Мірчук: "Щоб зрозуміти український світогляд, слід звернути увагу на одну рису, яка в психічному житті кожної одиниці впадає в очі: це сильна перевага моменту емоціонального над раціональним. Не розум, так характеристичний для цілого західно-европейського думання й філософії, а почуття, що проростає з темних глибин душі, є провідним мотивом цілої духової чинності". Український спосіб мислення він протиставить німецькому з його систематичністю й здібністю заглиблюватись у кожну сферу духової діяльності. Замість цієї систематичності в українців переважає "геніяльна інтуїція", що з допомогою чуття буде свої конструкції". Так само і К. Ушинський підкреслює "незвичайне багатство інстинктів скорше відгадуючих, ніж вивчаючих".

Отже, мусимо усвідомити, що перша і найголовніша риса нашої збірної душі є багатство почуття, що "проростає з темних глибин душі, незвичайне багатство інстинктів відгадуючих"... Це так є, і воно, те темне джерело нашого почуття, що обумовлює його неорганізованість, його розгойданий ритм. Ця наша стихія подібна морській і, як вона, може бути і позитивно-творчою, і негативною, руйнуючою.

Релігійність

Серед багатства нашої чуттєвої стихії слід відмітити в першу чергу почуття релігійне. Воно в першу чергу характеризує українську духовість і є великим нашим позитивом. Воно удосяконалювало людей нашої раси в напрямку високих ідеалів християнської науки. "Було це правдиве християнство, дійсне й святе православіє, не викривлене в своїй суті ані в своїй меті... Воно заглиблювалося в народну свідомість і в народній побут і мало всі підстави до пишного розцвіту на українському ґрунті". (А. Ричинський — "Проблеми української релігійної свідомості").

В найбільш критичні моменти морального занепаду людини її може врятувати тільки глибоке відчуття Божого милосердя, а це дає релігія. Прикладом цього може бути "Варнак" Шевченка.

"Одурів я, тяжко стало
У вертепах жити.
Думав сам себе зарізать,
Щоб не нудить світом.
І зарізав би, та диво,
Диво дивне сталося
Надо мною, недолюдом...
Вже на світ займалось,
Вийшов я з ножем в халяви
З Броварського лісу,
Щоб зарізаться. Дивлюся:
Мов на небі висить
Святий Київ наш великий.
Святим дивом сяють
Храми Божі, ніби з самим
Богом розмовляють.
Дивлюся я, а сам млію.
Тихо задзвонили,
У Києві, мов на небі...
О, Боже мій мілій!
Який дивний Ти!
Я плакав, до полу́дня плакав.
Та так мені любо стало:
І малого знаку
Нудьги тії не осталось
Мов переродився".

В церковно-релігійному житті нашого народу найбільш суттєво виявляється взагалі життя його. Ось чому переслідування церкви розуміється, як найбільше національне лихо. І це підкреслив Шевченко:

"Гине слава, батьківщина,
Немає де дітись...
Виростають нехрещені
Козацькі діти...
Кохаються невінчані,
Без попа ховають...
Запродана жидам віра,
В церкву не пускають".

("Тарасова ніч")

кви їй нищення релігії. Оце є справжнє нешастя, і його то й підкреслює Шевченко в першу чергу.

Ось один із наших соціалістів проф. Григорій у книжечці "Українська національна вдача" (Вінниця, 1941 р.), пише таке: "Побожність утримує етичність, людяність, але сприяє й упокоренню, пасивності, консервативності, через що українці залишаються на становищі другорядного народу". Отже, релігія ніби проповідує "упокорення, пасивність, консерватизм". Думаю, що проф. Григорій неправильно розумів євангельські істини про упокорення, смиреність чи скромність, терпіння чи самоопанування аж до "коли тебе вдарят по одній щоці, підстав другу". Це сказано символічно, і не можна того розуміти буквально. Ми знаємо, що оці чесноти в певній мірі і з певним тактом дотримані, можуть бути творчо-будуючими, педагогічними. Вони зовсім не означають підкорення агресорові й потоптання своїх цінностей на вимогу агресора. Ні, та євангельська наука вимагає стримання від власної агресії проти інших, а не відмову від боротьби за свою самобутність. Отже, не пасивно підлягати нищенню, а навпаки, активно боротися проти напасників, захищати свою самобутність — ось що є вимогою релігії від своїх вірних. Ні, глибока релігійність українського народу є позитивно-творчою рисою його і мусимо її втримувати й розвивати. На "другорядне становище" українського народу впливає не це позитивне почуття, а інші негативні прояви нашої чуттєвої стихії, про які буде сказано далі.

Синтетичний талант.

Далі слід відмітити здатність до синтезу, як одну з характерних рис нашої вдачі. З давніх давен батьківщина наша займає південно-східні простири Європи. В силу географічних умов, ці простири завжди були пляцдармом, на якому відбувався стик народів чи то мирного економічного характеру, чи (частіше) військово-ворожої навали. Кожний народ приносив із собою свою культуру. А тому наші прадавні предки знайомилися в такий спосіб з різними культурами. Відбувалась боротьба різних культурних впливів. Рішали при цьому основні уподобання й душевні нахили нашого народу, який одні запозичення приймав, відповідно освоював їх, другі відкидав. В такий спосіб значно збагачувалась власна культура, бо овсі запозичення ставали національними скарбами. Але при цьому вироблялась психічна риса уважного й толерантного ставлення до чужого при одночасному зберіганні свого. Дослідники якраз підкреслюють національну стійкість наших предків. Схрещування різних культурних впливів Півдня, Сходу й Заходу, і органічне перетворення й засвоєння їх сприяло витворенню синтезу у наших предків. Отже, культурна синтеза — це щось нове, новий витвір, на основі гармонійного поєднання запозиченого із власними уподобаннями. Здатність до синтезу — це важлива риса в нашому характері, і це відмічають чужі дослідники. Німецький сходознавець д-р Ганс Фрюнтель писав: "Україна прямо призначена для свого синтетичного завдання. Вона має у своєму національ-

ному характері виразний синтетичний талант. Дрібничково-мрійницьке роздумування москаля для українця далеке й чуже... Він бридиться всім, що бурить, розкладає, що нищить, він любить компроміс, вид цілості, логічну гармонію". На доказ своїх міркувань порівнює творчість Гоголя і Достоєвського. Гоголь, напр. "синтетично установив свою велику галерею типів у "Мертвих душах", тоді як Достоєвський дав геніальну аналізу психіки своїх героїв, не зібравши їх знову в одну більшу, впадаючу в очі єдність". Ту ж саму здатність до синтезу знаходить він у мальра Репіна в його картині "Запорожці, що пишуть лист до султана". Нарешті, історичний факт створення Київо-Могилянської Академії і її праця, а також праця філософа Сковороди, на думку д-ра Ганса Фрюнтея, свідчать, що Україна "в силі створити благодійну синтезу вітальнosti і релігійності, змисловості і релігійного життя. Вона спроможна піднести новою і продовжувати перерваний своєго часу многонадійний процес культурної синтези Сходу й Заходу".

Особливо великого значення цій синтетичній здібності нашого характеру надавав В. Липинський. Він називав це "суть України, її душою...", історичним покликанням..., найглибшою основою буття". На думку Липинського, історія наша виявляє періоди повного розвитку національного існування тоді, коли відмінні культурні й світоглядові впливи Сходу і Заходу знаходили в нас гармонійне поєднання. І навпаки, не зсинтезоване прийняття ідейних чи інших запозичень з одного боку й безоглядне поборювання з другого завжди приносили нам руйну, взаємне нищення. "Маючи в своїй нації і Схід і Захід, і одну і другу церкву, і один та другий — то ці, то інші форми приймаючий і сам у собі непереможний історичний напрям—ми мусимо, коли хочемо бути нацією, ці два напрями, під гаслом єдності та індівідуальності нашої національної в собі, весь час гармонізувати. Без такої гармонізації ми гинемо, як нація: підпадаємо, не завайовані ніколи чужою зброєю, а завжди власним внутрішнім розкладом, під впливи то східної Москви, то західної Польщі. Гинемо, покарані за невиконування того завдання, яке дано тільки нам". ("Релігія і церква в історії України", стр. 54-55).

Суть життя, його вартість, кажуть, полягає в синтезі протилежностей, у єднанні статей, у національному розчленуванні людства, у зрізничкованні суспільних ідеологій. Отака зрізничковацість сама по собі не є жадним лихом суспільства. Таким вона робиться щойно тоді, коли провідні особистості намагаються безкомпромісово проводити свої ідеї в життя, без огляду на їх суттєвість для народу. Синтеза різних культур чи ідеологій, очевидно, можлива тільки при певній культурній зрілості нації. І таку зрілість повинен мати в першу чергу провід народу, його громадські й політичні діячі. Вони, виходячи з глибокого знання свого народу, його духовості й напрямних його розвитку, повинні на кожному етапі знайти, виробити синтезу різних ідеологій і тільки тоді подавати її в народні маси для керівництва. В

противному випадку провід не на висоті своїх завдань, бо, захопившись чужими запозиченнями, не вміє відрізнати свого від чужого, сам попадає в полон до чужих божків і туди ж веде й своїх прихильників. При цьому губляться правдиві шляхи розвитку, настає блукання манівцями.

Слід підкреслити особливе значення синтези в родинному житті. В цій синтезі протистоять один одному чоловічий і жіночий первні людського роду. Кожний з них має деякі відмінні властивості. В жіночому первні мислимо багатство благородної чуттєвої стихії: глибоке релігійне почуття, естетизм, ласку, ніжність, альтруїзм. Натомість чоловічий первень повинен бути носієм мужності, витривалості, стійкості, взагалі сили. Синтезуючись, ці первні один одного взаємно доповнюють. У висліді буде прекрасна атмосфера для повноцінного виховання дітей і самопочуття батьків. Така синтеза забезпечить розквіт індивідуальних сил обох первнів і найкраще діяння їх, а також збереже взаємоконтроль у взаєминах подружжя. Це вища форма культури родинного життя, вища від патріархату чи матріархату, при яких наявна однобокість, перевага якогось одного первня на шкоду другому. Тільки вдало проведена синтеза забезпечить добре родинне життя і цим самим принесе оздоровлення і в суспільство. Отже, оздоровлення нашого суспільного життя слід починати з оздоровлення наших родин. Правильні стосунки в родині, додержання здорових демократичних засад у ній дадуть добрий ґрунт, на якому зросте добре впорядковане суспільне і національне життя.

Я вказав тут на дві найважливіші позитивні прикмети нашої національної вдачі. Але поряд з цим треба усвідомлювати і свої негативи, бо тільки знаючи їх, можемо їх поборювати, а це ж і є завдання виховання. Кращий біограф Сковороди, його близький друг і учень М. Ковалінський писав: "Человеску століко же сродно бить прозорливцем, во плоті ангелом, богочеловєком, как і звєрем, бесом, ідолом: не разумлівій да не разумс-ваєт". (Житіє Сковороди). Отже мусимо ствердити, що українська духовна природа так само багата й на чуття іншого, анархічного порядку, що можуть творити в душі українця чи української спільноти пекло розгинузданих пристрастей. Відомий російський педагог М. Піrogov казав: "У нас у всіх на споді душі є досить бруду". Є в тому глибока ідея, що душа людська має в собі первні добра і зла, божеських первнів з насінням сатани. І заслуга людини полягає в добровільному поборюванні своїх злих первнів. Без постійного напруження в цьому змаганні нема заслуги людини, як не буде також і покращання її природи. Недарма Гоголь, добрий знавець людського серця, казав, що "людські страсти безчисленні, як морський пісок, і всі вони на початку підкорюються людині, але потім можуть стати безжалісним, страшим володарем її".

До таких анархічних, руйнуючих проявів нашого чуття слід віднести, в першу чергу, нездорову амбітність, коли не добро справи, а egoїстичні потягнення керують людиною. Також прояви

ненависти, ворожнечі, заздрости, пихи і взагалі черствого егоїзму. Все це прояви зоологічних інстинктів у людині, що зближують її з твариною. На такого роду чуття звернув увагу Ю. Липа. Він казав: "Неорганізовані (неопановані) ділянки чуття це одно з найбільших духових нещасть людини, суспільства, нації. Це — незримий для очей душі чинник, що дає знати про себе глухими вибухами, жорстокими несподіванками, а знищення стає його визволенням. Бич людськості — анархія почуття".

Історія наша знає багато проявів такого анархічного, руйнуючого чуття. Особливо багато було іх у часи "руїни" 60-х і 70-х рр. 17-го століття та в часи визвольних змагань 1917-1920 рр. Це часи революційних заворушень, коли центральна влада була заслаба, щоб іх приборкати, а самі спричинники тих анархій, очевидно, були вдачі невищованої, з повним розгулом не стримуваних амбіцій, анархічних почувань. Ось такими були: полтавський сотник Пушкар, що спричинив загибель 50 тисяч козацького війська і послабив Україну в боротьбі з Московщиною; його надхненник й "ідеолог" анархії (як каже Липинський) ніжинський протопоп Максим Філімонович, сюди ж слід заражувати гетьмана Івана Брюховецького, кошо-

вого Сірка, Петрика, що бунтували проти гетьмана Мазепи і багато інших, більших і менших.

В часи визвольних змагань 1917-1920 рр. ця ж розгніданість чуттєвої стихії виявилась у горе-звісній отаманії. Десятки отаманів, більших і дрібніших, по-своєму будували українську державу, не хотіли визнавати центральної влади Києва і тим знесиливали її. Тут треба згадати "батька" Махна, отамана Зеленого, Божка і багатьох інших. Коли розглядати наше еміграційне сьогодні, то теж маємо продовження тієї ж анархії, то у формі "бліскучого відокремлення", то в формі інших шкідливих роздорів.

Засобом до поборювання анархічних проявів чуття слід уважати розвиток і зміцнення благородних почувань, в першу чергу — релігійних. Удосконалення своєї гріховної природи є законом життя. Мусимо про це пам'ятати. Творець дав усі засоби, щоб виконати цей закон, але ми мусимо проявити свою добру волю в цьому.

Отже, релігія, підкреслюємо, особливо релігія може й повинна спричинитись до ліквідації анархії почуття і діяння незрівноваженої української вдачі. Релігія дає найвищі ідеали, які служать провідною зіркою в життєвому шляху людини і цілих людських спільнот.

Лист угорського маляра до Пікассо

Пікассо одержав лист від одного угорського маляра, який багато років був його приятелем. Не називаючи його прізвища, щоб не накликати репресій у Будапешті, "Фігаро літерер" опублікував листа з запитом: чи Пікассо прочитав його Торезові? Нижче повний переклад листа.

Мій дорогий Пікассо,

Я прибув з пекла, створеного в Угорщині більшовиками.. Перша моя думка написати тобі, щоб сказати, що ти належиш, не знаючи того, до асоціації бандитів, які грабують, убивають і нищать мою країну протягом одинадцяти років.

Комуністи прийшли, щоб творити одностайність, але в протилежному сенсі до тієї, яку вони хотіли встановити, бо ця, що вони встановили — це ненависть і зневага до режиму, який вони створили.

Іди подивись на Будапешт своїми очима, і ти побачиш 50.000 домів зруйнованих без усякого глузду російськими танками, не рахуючи 70 тисяч забитих досі і сто двадцять п'ять тисяч утікачів. Росіяни зараз намагаються відновлювати й чистити румовище, але вони, як леді Макбет, ніколи не спроможуться змити криваву пляму, яка вкриває Угорщину.

Я прошу тебе вжити всю свою силу на весь голос, посилаючись на мое свідчення, і намалювати нову "Черніку", багато страшнішу ніж перша.

Проти режиму повстають не фашисти, архиєпископи і феодальні пани, а робітники заводів, хлібороби, селяни, інтелектуалісти—із стиснутим кулаком проти комуністичного режиму.

Якби ти міг їх бачити й чути, що вони говорять, я знаю, ти теж затримаєш з обурення. Ще раз, зроби все можливе, щоб допомогти моєму нещасному народові.

Матері, що втратили своїх синів чи чоловіків, не плачуть, а плюють в обличчя росіян, що направляють на них свої гармати.

Мене не цікавлять руїни, ні Колізей, ні Помпея, бо у Франції ти не ходиш по трупах, не ковзаєшся по людських нутроцах і румовищах.

Я не вірю, щоб в історії існував народ, який, щоб здобути свободу, боровся з такою затяжністю і з такою зневагою до смерті, бо йдеться не про те, щоб поліпшити добробут, а щоб звільнитися від комунізму і рабського життя, яке триває 11 років.

Я був би щасливий, якби ти, не згадуючи моє ім'я, міг поширити цей лист, свідчення людини, потрясеної недавно пережитими подіями.

("Українська літературна газета" за січень 1957 р.).

СОВЕТСЬКІ ТОВАРИШІ НЕ РОЗУМІЮТЬ МИСТЕЦТВА "ТОВАРИША" ПІКАССО

В Москві недавно відбулася виставка праць відомого французького маляра Пікассо в його присутності. Перші коментаріsovетських "товаришів" у "Літературній Газеті" цілковито нищівні для Пікассо. Советський критик Алпатов член Советської Академії Мистецтв, у своїй "дружній" критиці написав: "Це простий і сірий талант, безоглядний як до себе, так до свого об'єкту і до публіки".

Виходить, що мистецтво Пікассо розуміє і сприймає тільки "буржуазно-декадентський" Захід. Дивно, що Пікассо виступає проти своєї публіки і своїх поклонників та йде туди, де його критикують і висміють. Невідомо, який висновок зробить з цього "товариш" Пікассо.

Король Арабії Ібн Сауд

В прилюдній опінії, підсичуваній прихильниками Ізраїля з одного боку та комуністичними пропагандистами з другого боку, король Сауд Арабії Ібн Сауд, це "спекулянт нафтою", володар невільників, власник люксусових палат і гаремів, ворог жицтва і християнства, відсталий тиран і визискувач. Дехто навіть посугується і до такого висновку, що нафта, яка є золотом Сауд Арабії, є тим чинником, задля якого "пануються" з цим "затюрбаненим феодалом"...

Король Ібн Сауд, якого зігнорував майор міста Нью Йорку і якого зігнорувала ізраїльська делегація до ОН, це рішучий ворог комунізму і найголовніший приятель США на Середньому Сході. Так говориться про нього в одній статті у журналі "Петролеум Вік". Король Сауд є важливою ланкою ланцюга, що може тісно зв'язати Захід із Середнім Сходом, лишаючи більшовикам кіль-

ка заржавілих і непридатних кілець. Так пише Ванда Яблонська, редакторка цього журналу, що подорожує тепер по Середньому Сході. Вона щойно тепер виїхала із Сауд Арабії, де перебувала 6 тижнів. Пані Яблонська характеризує короля Сауда як найбільш безкомпромісного ворога комунізму на Середньому Сході та як найбільшого і найдовірливішого приятеля США у тій частині світу.

В останні роки престиж короля Сауда серед арабського світу дуже зріс. В той час, коли Кремль старався поширити свої впливи в Сирії, Єгипті і Емені, король Ібн Сауд виявив свою протикомуністичну настанову на рівні, що майже дорівнює американському. Передусім король Сауд відкинув советські спроби відновити дипломатичні взаємини, що були зірвані його батьком у 30-их роках. Король Сауд навіть не допускає торговельного представництва ні одної держави советського бльоку. Минулої весни, коли Ібн Сауд, затверджуючи кошторис для будови залізниці, довідався, що найнижчий кошторис подала комуністична Польща, він не дозволив польській технічній компанії прибути до Сауд Арабії і контракт аннулював, а нову угоду склав з американською фірмою.

Як релігійний провідник, Ібн Сауд уважає комунізм за справжнє зло і вірить, що не можна йти на компроміс зі злом через торгівлю чи дипломатію. Ібн Сауд, що колись губився в тіні Нассера, тепер виробив собі місце, на якому його реєструють і західні, і арабські держави. Його політика виявилася проарабська і проісламська. В листопаді мин. року Ібн Сауд відмовився від участі у конференції з головами арабських держав, що мала відбутися в Дамаску в Сирії, бо сирійський представник Куватлі є прихильником Москви. Конференцію було перенесено до міста Лібанон тільки тому, щоб уможливити Саудові взяти в ній участь.

Сауд довіряє Америці. Його проамериканські симпатії опираються не лише на тому, що його умови з американськими фірмами солідно дотримувані і приносять Сауд Арабії 300 мільйонів доларів річно, а так само й на тому, що США не мають жодних колоніальних амбіцій та що їхні комерційні інтереси не мають політичного підґрунтя. У великій мірі симпатії Ібн Сауда ви-

кликало теж безкомпромісне становище США в сuezькій справі.

Король Ібн Сауд сьогодні є на певно єдиним арабським провідником, що має довір'я Заходу і арабських держав. Нассер, що хоче грати головну роль на Середньому Сході, не є довподоби ні Вашингтоні, ні Іранові. Президент Лібанону — християнин, який не може говорити в імені арабського світу. Йорданський король Гуссейн заслабий, щоб грати якусь більшу політичну rollo. Прокомунистична Сирія недовподоби ні Іракові, ні Лібанонові. Лишається тільки король Ібн Сауд, який, будучи великим американським приятелем, є однак незалежним проарабським провідником, якого нікто не можна назвати американською лялькою.

В цьому важливість політичного порозуміння Сауд Арабії і США у зв'язку з напруженою ситуацією на Середньому Сході.

Іван МАНИЛО

**

**Філядельфі! Про тебе в пісні
Я згадаю, мабуть, ще не раз:
Линуть хмары — і дощі навскіні
Ніби пригасили біль образ.**

**Все забуду, перейду, відлину,
Нових друзів стріну на путі...
І далеку рідну Україну,
Наче ласку, пронесу в житті.**

Тяжке становище молоді в ССР

Комуністична пропаганда галасує, що "батьківщина створила учням і студіюючій молоді всі необхідні умови для освіти". Та й коли ще большевики боролися за владу, то обіцяли народам золоті гори. Обіцяли також безкоштовне навчання для молоді. Ті часи вже давно минули, комуністи зміцнили свою владу, і від їхнього обіцянного не залишилося і сліду. Також і в царині освіти проведено ґрунтовні реформи.

Спершу запроваджено платню за навчання, і вже цим комуністи сталися провести межу між пануючою клясою—комуністами та трудящими масами. Робітник і селянин не спроможні були платити за навчання з своїх жалюгідних, тяжко зароблених грошей. А після другої світової війни просто совєтським законом змушено робітничу і сільську молодь працювати в промисловості і сільському господарстві поруч з дорослими, а лише вечорами відвідувати т.зв. школи робітничої та сільської молоді.

Щоб "піднести культурно-технічний рівень народу", — пише "Радянська Україна" в передовій, — тільки в Україні "влаштовано 1.200 шкіл робітничої і сільської молоді, в яких навчається понад 250 тисяч юнаків та дівчат". Комуністична влада не дала можливості здобути середню освіту сотням тисяч молодих робітників, селянам, службовцям. Вони походять з робітничо-селянських мас і вільне навчання їм недоступне.

Дуже велика кількість молоді на вітві позбавлена можливості відвідувати вечірні школи. На Харківському канатному заводі, наприклад, юнаків і дівчат поставлено на роботи в другу зміну. Через це вони не мають можливості бути вечорами в школі. Ці робітники і робітниці давно залишили школу. На Полтавському прядильно-трикотажному комбінаті працює близько 3 тисяч молодих робітників і робітниць, а навчається в вечірній школі лише 150 осіб. Молодь позбавлена умов для навчання.

Тільки 165 шкіл робітничо-селянської молоді на Україні мають власні приміщення. Решті ж доводиться міститися в будинках масових шкіл. І провадять вони навчання в другу, а дуже часто і в третю зміну, що додатково створює труднощі для тих, що хотять учитися. Такі явища є буденними на Харківському тракторному заводі, Сумському заводі ім. Фрунзе, "Запоріжсталі", на київських заводах, у

Волинській, Дрогобицькій, Кіровоградській, Рівенській, Чернівецькій, Станиславівській, Чернігівській і багатьох інших областях України. А ті школи, що мають власні приміщення, працюють у нестерпних умовах — кімнати не опалюються, без належних, а то й жадних, меблів, без наочного приладдя та навчальних посібників.

В школах робітничої і сільської молоді не підібрані педагогічні кадри. Працюють учителі, які не мають належної підготовки. Дуже часто в вечірні школи посилають педагогів, які не справилися з роботою в масових школах. Не дивлячись на те, що молоді люди поєднують працю на виробництві з навчанням, вони вчаться за підручниками і програмами дитячих шкіл. Зовсім відсутні, наприклад, підручники чужинецьких мов.

Рівно ж дуже турбує громадян ССР, як подають учасники наради викладачі - методисти чужинецьких мов, також викладання чужих мов у середніх школах. На викладанні чужих мов дуже відбивається нестача підручників. Більшість же підручників тяжкі і нудні. Підручники, як правило, не піддаються обговоренню серед учителів-практиків. Недавно видані, наприклад, підручники для викладання чужих мов у 5-х і 6-х класах перевантажені матеріалом, сіро оформлені, ілюстрацій дуже мало. В них відсутні живі, цікаві тексти, мало практичних вправ для оволодіння чужою мовою.

Величезні недотягнення в діючих навчальних програмах середньої школи. Програми перевантажені граматичним і лексичним матеріалом. А кількість визначених годин не дозволяє учням оволодіти необхідними звичками в читанні і розмовній мові.

В загальному ж сама програма орієнтує учителя на низький рівень знання учнів.

Рівно ж "невдале розподілення" молодих спеціалістів. Учителі, особливо спеціалісти з французької мови або зовсім не знаходять собі застосування в школі, або ж їх спрямовують викладати німецьку чи англійську мови. Крім того в багатьох школах чужинська мова викладається за сумісництвом учителя фізкультури, біології й інших предметів.

В країнах "капіталістичного світу" є додаткові засоби вивчення чужих мов, як, наприклад, грамофонні платівки, фільми, телевізійні передачі та інше. В "країні соці-

лізму" ці всі допоміжні засоби вивчення чужих мов відсутні.

Комуністична партія і совєтська держава піклуються, щоб підневільна молодь була лише роботом. "Найкраща радянська шкільницька система" запроваджена для добра новітніх рабовласників, а не для молоді, яку змушено виконувати в найпримітивніших умовах рабську працю.

Андрій Глинняний

Одумівська хроніка

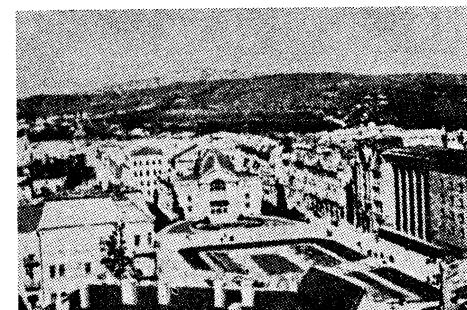
ЗУСТРІЧ У МОНТРЕАЛІ

17 березня ц. р. відбулася зустріч членів Головної Управи ОДУМ-у в Канаді з одумівським активом Монреалу. В зустрічі взяли участь також гости з-поза ОДУМ-у, зокрема інж. В. Поліщук, І. Гарбуз, Ф. Федоренко, мистець Г. Радченко та ін. З Торонто прибули голова Гол. Управи В. Вакуловський, члени О. Денисенко, Лебединський, О. Степович та редактор "Молодої України" Б. Олександрів.

Метою зустрічі було обговорити ряд проблем одумівської діяльності, але з уваги на рекордно короткий (усього 3 години) час зустрічі, а також і непідготовленість торонтонців до ділових виступів, ці проблеми вдалося тільки намітити. Якби не коротенька неофіційна частина зустрічі при чаєві, що його зорганізували одумівки під керівництвом п. Канарейської, зустріч можна було б вважати невдалою. Хай це буде нам наукою на майбутнє.

У приватній гутірці при чаєві монреальські друзі висловили ряд цікавих зауважень щодо праці ОДУМ-у і зокрема редакційних та виавничих справ.

Нам здається, що непретенсійні приватні зустрічі одумівців могли б бути багато ефективніші й потенціально багатші наслідками, ніж аби як зорганізовані офіційні зустрічі з відірваною від дійсності доповідальницькою тематикою.

Чернівці. Театральна площа.

Відійшли у вічність...**АМВРОСІЙ БУЧМА**

Список безповоротних утрат цього року відкрив своєю смертю Амвросій Максиміллянович Бучма, один з найбільших мистців модерного українського театру.

А.М. Бучма був одним з фундаторів Київського Академічного Театру ім. І. Франка, працював у харківському театрі "Березіль" під керівництвом Лесія Курбаса, в кіномистецтві, а з 1936 року і до останніх днів життя знову в театрі імені Франка.

Амвросій Бучма — всебічний майстер, віртуоз міміки, руху та мовлення. Мистець несподіваних ракурсів, раптових поворотів, разючих нюансів, мистець, який зінав таємницю поєднувати широкий плякатно-експресіоністичний змах з подивуగідною інтимністю, акварельним настроєвим малюнком. Амвросій Бучма — актор, танцюрист, акробат, декляматор, педагог. Це все ввійде в історію нашої культури, хоч яка б доля спіткала її в майбутньому.

Сьогоднішні аранжери бажають будь-що оточити померлого авреолею сталінського "святого". Але кого це переконає? Правдива історія нашого театру очистить від огидного більшовицького намулу кришталеву маску Амвросія Бучми, великого лицедія національного українського мистецтва.

ГАБРІЕЛЯ МІСТРАЛЬ

10 січня ц. р. померла найбільша письменниця Латинської Америки, Габріеля Містраль, єдина постать південно-американської літератури, що одержала нагороду Нобеля (1945 р.).

Інтернаціональну славу Габріеля Містраль придбала в 1923 році, коли була видана друком збірка її поезій під назвою "Десоляціон" ("Безутішність"). Твір "Ніжність", що вийшов друком у Мадриді, ще більше прославив письменницю. В Чілі її іменують професором еспанської мови в університеті Сантьяго та надають титул консула. Її третя книжка: "Тала" ("Знищення") друкується в 1938 році в Буенос Айресі. Одночасно вона пише багато статей до різних часописів чілійських, аргентинських, колумбійських, венесуельських та інших. Про це перуанський письменник Віктор Andres Белаунде сказав: "Її проза була така сама прекрасна, як і її поезії". Можна сказати про неї те саме, що говорилось про Валері: якщо його поезія була золото, то проза була діаманти.

Чілійська влада запровадила три дні офіційної жалоби по своїй великій дононці, що хоча й зазнала найбільшої слави, якої може зазнати за життя людина, завше лишалася скромною, повною любові до близьких, особливо до дітей, завше самітною. Її характер може найліпше проявлятися в її молитві,

яку вона сама створила: "Учителю, зроби, щоб в мені була тривалою щирість, проминаючу розчарованість... Нехай мене не болить, коли мене не розуміють... Дай мені простоту..."

АРТУРО ТОСКАНІНІ

За кілька тижнів перед своїм 90-тим днем народження, що його готувався святкувати весь культурний світ, помер геніальний диригент Артуро Тосканіні.

Тосканіні народився 1867 р. в Пармі, в родині кравця. Вперше за диригентським пультом він опинився випадково. Під час гастролів однієї італійської оперової групи 1896 р. в Ріо де Жанейро, на виставі "Аїди" публіка висвистала диригента. Тоді підвівся з своего місця молодий віольончеліст Артуро Тосканіні, став за пульт і, не розкриваючи партитуру, продиригував усю оперу до кінця. Так почалася його світова слава.

Під його батутою було виконано прапрем'єри опер "Богема", "Дочка Заходу", "Турандот", а також перші італійські вистави "Зігфріда", "Смеркання богів" тощо. Його музична пам'ять феноменальна: він диригував, не заглядаючи до партитури, а його виконавське мистецтво поєднувало в собі сувере слідування авторському задумові з глибокою оригінальністю інтерпретації.

Тіло великого майстра перевезено для похорону в Італію. (к)

12 РОКІВ У ДЖУНГЛЯХ ІНДОРО

(Закінчення зі стор. 15-ої)

Я почав читати листа, але три мої товариши були такі схвильовані, що хотіли знати його зміст негайно. Я прочитав листа вголос, а тоді висловився за те, щоб вирішити справу негайно.

Перший забрав слово Іші. Він сказав, що вісти видаються правдивими, і ми повинні рушати в дорогу. Вкінці вирішено, що я піду до керівника філіппінської групи на розмову. Я наказав своїм хлопцям, щоб були готові на самогубство, якби все це виявилося засідкою і ми мали б попасті в пастку.

Я говорив із філіппінським капітаном. Після розмови запросив усіх їх на вечерю. Вони перевували в нас кілька днів, поки ми ліквідували нашу оселю. Ми порізали всіх свиней і курей та влаштували великий прощальний бенкет.

З гір ми сходили, вишикувавшись по-військовому. На поліційній станиці в Манілі, де нас допитувано, попрохали нас заграти щось на наших саморобних музичних інструментах. Виструнчившись, ми заграли їм "Кім-Га-Йо" — наш національний гімн.

Bipa Ворскло

ГРАЮТЬ ХВИЛИ

Котять хвилі пісню волі
Про хоробрість і борню,
Корабель на видноколі
Зустріча свою зорю.

Простягає берег руки —
Жде кохана моряка,
Їй облегшує розлуку
Світло вежі-маяка.

І плюсочке хвиля біла,
Дзвінко вигнувшись в дугу —
Привезе в дарунок милий
З шовку хустку дорогу.

А моряк про море марить,
Чар чекаючих пригод.
Кличе обрій, кличуть хмари,
Край незнаний, гомін вод.

Десь незаймані країни —
Грають хвилі, мов боян.
В'ється чайка, бризка піна,
Кличе в далеч океан.

Вісті з України

ХУЛІГАНСТВО В ССР ЗРОСТАЄ

Київська газета "Молодь України" скаржиться на небувалий зріст хуліганства в Україні. Хуліганство — це закономірний наслідок соціальніх умов комуністичної влади. Це стверджували такі комуністичні провідники, як Корнійчук на XIX З'їзді КПУ. Безвиглядне положення, злідні, покривдення, женуть молодь до п'янства, бешкетів, злочинства.

Тепер осередок хуліганства в Україні пересувається в Донбас. Туди перевезено і перевозять примусово десятки тисяч молоді для праці в копальнях. Хлопці й дівчата з усіх кінців України попадають в нелюдські умови життя у брудних гуртожитках, відриваються від родин. Вони мусять виконувати незвичну і важку працю в шахтах. Вони тратять всяку надію на краще життя. Не диво, що вони починають "запивати горе", попадають в погане торварство, робляться хуліганами.

Банди хуліганів загрожують громадському спокоєви в цілому Донбасі. "Молодь України" повідомляє, що міліція не може дати з ними ради. Тому цією справою зайнявся комсомол. Створено окремі штаби, які висилають комсомольські патрулі для боротьби з хуліганами. Ці патрулі часто стають жертвами хуліганів. На них кидаються з ножами з вигуками: "Ось тобі за штаб!"

Ніякі штаби ні патрулі комсомолу не зможуть усунути хуліганства, так як цього не вдалося досі зробити міліції. Хуліганство має свій ґрунт у суспільному ладі комуністичної диктатури. Поки існуватиме цей лад, хуліганство буде процвітати.

I КАДЕТИ НЕНАДІЙНІ

Як повідомляють західні кореспонденти, в ССР студенти й молодь намагаються далі здобути більше політичної й інтелектуальної свободи. Студентські неспокої тривають не тільки в російській ССР, але також в Україні, Латвії, Литві, Естонії та інших советських республіках. Нещодавно часопис "Комсомольська Правда" повідомив, що студенти в Ленінграді випустили писаний журнал під назвою "Свіжий Голос", у якому висміюють т. зв. соціалістичний реалізм. Цей журнал наслідує другий писаний підпільний журнал "Ересь". Офіційний советської фльоти "Советський Флот" виступив з гострою критикою морських кадетів, які "засвоюють собі небезпечні чужі ідеї, не виявляють бажання боротися з буржуазною ідеологією, яка просякає з-за кордону".

I. Науменко

САМІ КУПИЛИ

Вірш про совєтський "добробут".

На виставці на одній
в центрі обласному
експурсанті оглядали
посуд місцевпрому.
Ум пояснення давав
керівний товариш.
— Без оцих горшків — казав —
і борщу не звариш.
З глини робиться у нас
оцей самий посуд.
— Де ж він є? — спітав дідусь.
— Всюди його досить. —
Молодичка тут якася
посміхнулась хитро:
— А продайте-но мені
хоч одну макітру!
— Ні, не можемо продати,
як би не просили,
бо для виставки самі
в Києві купили!

(“Перець” ч. 19)

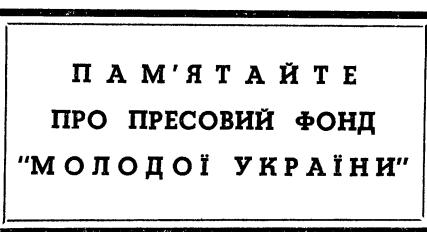
Коментарі, як кажуть, зайві.

У ХАРКОВІ НЕМА ТОВАРІВ

"Радянська Україна" у статті "Соромно перед покупцем" показує жахливий стан постачання міста Харкова товарами широкої потреби. Так, у Харкові не можна купити навіть таких речей, як прищепки на білизну. Таке саме становище з овочевими тертками. З м'ясорубками ще трудніше. Люди даремно шукають в крамницях лопати, гасові лампи. "Радянська Україна" пояснює недостачу цих товарів тим, що їх привозять здалека. Прищепки йдуть з Краснодара, примусові голки з Ленінграду, м'ясорубки з Кіровограду, гасові лампи з Одеси. Цих ламп привезено було в минулому році 18 тисяч, але цього не досить.

"Радянська Україна" пише, що Харків — одне з найбільших промислових міст ССР. Там виробляються найскладніші машини, турбіни, генератори, тепловози, велосипеди, пилососи, пральні машини, радіоприймачі, але найпростіших речей для населення не виробляють.

Цікаво, що населення Харкова (місто з 900.000 населення) потребує гасові лампи. Де ж тоді електрифікація?

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Віш. Пане Редакторе!

Не відмовте надруковувати в редактованому Вами журналі наступне мое висновення.

В "Нашому Кличі" ч. 6 (від 14 лютого 1957 р.), а також в інших українських газетах вміщено замітку про діяльність т. зв. "Українського Літературного Фонду" в Чікаро. В замітці між іншим зазначено, що фонд призначав грошові дотації деяким українським письменникам, між якими згадано і мое ім'я. Очевидно, це якася помилка, або непорозуміння: жодних справ з фондом я не мав, книжок своїх ні на конкурс, ні поза конкурсом фондів не посылав, дотацій ні в кого не просив, рівно ж не одержував від фонду ні згаданої дотації, ані навіть повідомлення про неї.

Десь півроку тому я довідався, що в Чікаро створено якийсь Літ. Фонд — нібито з метою вшанування пам'яти І. Я. Франка — і приньому жюрі, яке має призвати нагороди за найкращі твори 1956 року. Деякі деталі примусили мене поставитись до фонду з застереженням.

Назагал подібні фонди бувають при урядах, наукових установах, літературних організаціях і т. п. Чікаський фонд з'явився не то при якій немірдайній в справах літературі установі, не то взагалі "автофельально", як приватна імпреза.

Тому суто-приватною справою кожного письменника було: послати свої твори на оцінку створеного при фонді жюрі — чи не посылати, мати зв'язок з фондом — чи не мати. Звичайно, я вибрав останнє. Отже, ні юридичного, ні морально-го права розглядати мої твори і мою літературну діяльність ні жюрі, ні провірочна комісія Чікаського фонду не мали.

Признання (чи непризнання) мені нагороди чи дотації є поза компетенцією фонду, і тому приняти тієї дотації я не можу.

З належною пошаною

Ігор Качуровський

Від Редакції:

В приватному листі до редактора "Молодої України" І. Качуровський докладніше висновує причини його відмови від літературної нагороди. Не маючи авторового застереження щодо їх публікації, вважаємо можливим познайомити з ними читачів:

"Від якогось часу на еміграції стало звичкою, при влаштуванні літературних конкурсів, оголошувати солідну першу нагороду тільки як

Затоплені скарби

Коли мова йде про затоплені корабельні скарби, читач схильний припускати, що їх треба шукати на дні широких океанів і морів.

Це, безперечно, вірно. Але, якщо вірити сучасним дослідникам, то найбільші і найвірогідніші скарби таки лежать на дні... Великих Озер.

Розположені між Канадою і США, згадані озера дорівнюють площе Великої Британії. Сполучені між собою вузькими перешейками, вони придатні для кораблеплавання.

Для нашого читача, що залюбки купається в привітних тихих водах цих озер, цікаво буде довідатися, що лише між 1878 та 1899 роками в них затонуло 1093 кораблі. Розгойдані сильними бурями та циклонами, що час-від-часу навідують Північну Америку, тихі води Великих Озер перетворюються в шал бурхливої стихії.

Ще досі на дні південного побережжя озера Еріо, недалеко від м. Дункірк Н. Й., лежить від 1863 р. корабель „Сіті оф Детройт”, вантаж золота й міді якого обчислюється на 200 тис. доларів.

Недалеко від нього лежить „Дін Річмонд”, який ховає в собі золоті злитки на суму 141 тис. доларів.

На дні озера Мічіген у трюмах пароплава „Вестмореланд” є золота на 100 тис. доларів. Потонув він в 1854 році.

В 1846 р. із злитками золота вартістю 300 тис. доларів між Клівландом і Порт затонув пароплав „Лексінгтон”.

В серпневу ніч 1865 р. торговельний корабель „Певебік”, зударившись із кораблем „Метеор”, пішов з багатьма пасажирами на дно озе-

ра Гурон. Його поклади міді та гроши сумою 50 тис. доларів стали приваблювати чисельних шукачів скарбів. До цього часу семеро з них загинули.

Лише одному капітанові Ф. Ерміну в 1917 році вдалося підняті з затонутого корабля частину покладів міді.

Чималою спокусою для підприємців є затоплена в 1943 р. нафтова баржа „Клевеко”, недалеко порту Клівланд, в якій є міліони гальонів оліви.

Залишена власниками баржа і оліва може стати власністю кожного, хто її підійме на поверхню.

Але охочих, не дивлячись на те, що баржа лише 80 футів під водою, не знаходитьсь.

Справа в тому, що якби оліва вилилася в воду, вона спричинила б цим величезну шкоду.

Все ж таки треба сподіватися, що баржу врешті-решт якось таки підіймуть.

Найновіші інструменти, підводні телевізійні камери та реактивні виряди спричиняються до віднайдення загиблих кораблів і підняття їх затоплених скарбів.

Для шукачів пригод та захованіх скарбів велике поле діяльності і чималі можливості.

С. О.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД “МОЛОДОЇ УКРАЇНИ”

від травня до грудня 1956 року

Катря Дорковська	\$1.00
Петро Пальчик	8.00
I. Халява	5.00

1. Пропхати в літературу Віру Вовк (групу з шістьох в якісі мірі відомих письменників додано лише на те, щоб на їхньому тлі неіснуюча письменниця Віра Вовк виглядала існуючою).

2. Образити й принизити ідеологічно-неспівзвучну Галину Журбу, поставивши її поруч із нікому неизвестною початківкою.

3. Нагородити Ольгу Мак за зміну віровизнання.

Той, хто вирішував наслідки чікагського конкурсу,

...вийнявши півкіпки,
жбурнув в народ дрібних, як
ріпки,

щоб тямили його обід —
саме тим письменникам, які перевірювали спеціальну комісію. Навіть у більшовиків не відиться, щоб постанову жюрі офіційно перевіряла ще якась комісія!

Взагалі постанова жюрі має три цілі:

Іван Самоха	2.00
А. Канарейський	2.00
Ф. Федоренко	2.00
Яків Момот	4.00
В. Канарейська	1.00
О. Аксюк	2.00
Ю. Примак	1.00
О. Латиш	2.00
Ф. Даценко	1.00
І. Гарбуз	3.00
М. Гарбуз	1.00
М. Дідушок	0.50
Р. Стецішин	1.00
В. Попіщук	1.00
Н. Третяк	1.00
К. Коврига	2.00
Є. Чижів	2.00
М. Рубан	2.00
І. Бондар	1.00
С. Передерій	2.00
І. Міщенко	1.00
Білоцерківська	1.00
Рудич	1.00
Н. Гела	1.00
В. Самбура	1.00
Кузьма Марущак	5.00
І. Воскобійник	1.00
О. С. Гаюк	1.00
ІІ. Нечипорук	0.55
Я. Легута	1.00
Т. Хтей	1.00
ІІ. Якубів	0.25
ІІ. Рибанюк	0.50
С. Шілка	1.00
ІІ. Стротинський	0.50
ІІ. Карапул	0.50
А. Самусенко	1.00
ІІ. Явтушенко	0.50
Савон	1.00
В. Щербина	1.00
П. Резнік	0.50
К. Рибалко	2.00
Тарас Орел	3.72
Г. Романенко	2.00
К. Гречнів	3.00
В. Гречнів	3.00
І. Подорожник	1.00
М. Кравченко	1.00
В. Мороз	1.00
В. Дем'яненко	3.00
Д. Головач	1.00
М. Філенко	1.00
М. Головач	1.00
С. Дем'яненко	5.00
Г. Ковальчук	0.25
М. Лимітірій	0.40
М. Філенко	0.50
І. Федоришин	1.00
А. Калаур	1.00
М. Калаур	1.00
Б. Черненко	1.00
В. Шісока	1.00
В. Цимбал	1.00
Я. Пишненко	2.00
Т. Шумовський	1.00
Філія ОДУМ-у в Чікаго	\$60.00
Філія ОДУМ-у в Бофалло	60.00
Гол. Управа ОДУМ-у в США	617.12

Всім жертвам складає ширу подяку редакція та адміністрація
“Молодої України”

Читачі! Забезпечуйте себе і свої ро-
дини найвигіднішими асекураціями в

УКРАЇНСЬКОМУ РОБІТНИЧОМУ СОЮЗІ

Допомагаймо собі гуртом! Ваші вкладки до УРСоюзу — це Ваша найпевніша ощадність, що приноситиме Вам високу річну дивіденду.

Ще сьогодні зверніться за інформаціями до редакції "Молодої України", — або на адресу:

*Ukrainian Workingmen's Ass'n
524 Olive Street,
Scranton, Pa., U.S.A.*

АЛЬФА

найбільша українська крамниця меблів і домашнього устаткування пропонує у великому виборі:

- МЕБЛІ І ХОЛОДИЛЬНИКИ
- ЕЛЕКТРИЧНІ І ГАЗОВІ ПЕЧІ
- РАДІО І ТЕЛЕВІЗІЙНІ АПАРАТИ

та всякі інші предмети домашнього устаткування.
Найкращий товар по найнижчих цінах!

ALPHA FURNITURE COMPANY

735 QUEEN ST. W., TORONTO, ONT.

Tel.: EM. 3-9637

"МАК" — FLORIST
342 Bathurst St., Toronto, Ont.

- Весільні букети
- Вазони
- Вінки

та всякі квіти для різних нагод.
Відвідуйте нашу українську крамницю!

Tel. EM. 3-7609 або WA. 1-4581

ФАРБИ

найліпшої якості знаних фабрик GLIDDEN, O. P. W.

ТАПЕТИ

у великому виборі купите найліпше в українській крамниці

METROPOLITAN
PAINT & WALLPAPER
CO.

823 Dundas St. West,
Toronto, Ont. EM. 4-6597

Найвідживніший

і найдешевший харч — це

МОЛОКО

ТА МОЛОЧНІ

ПЕРЕТВОРИ!

Споживайте високоякісні продукти єдиної української молочарні

ROGERS
DAIRY LTD

459 Rogers Rd., Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193